



Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Факультэт мастацкай культуры
Кафедра дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва

Узгоднена

Загадчык кафедры

 Р.Ф.Шаура
“12”  2022

Узгоднена

Дэкан факультэта

 А.В.Пагоцкая
“12”  2022

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ МОДУЛЯ

Пластанатомія

для спецыяльнасці: 6-05-0213-02 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва:
Рэстаўрацыя твораў, Народныя рамёствы і этнадызайн

Складальнікі: старшы выкладчык Шаціло А.В.

Разгледжана і зацверджана на паседжанні савета факультэта
(пракол № 5 ад 19.12. 2022 г.)

СКЛАДАЛЬНІКІ:

А.В.Шаціло, ст.выкладчык кафедры дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

І.М.Скварцова, загадчык аддела выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ДНУ “Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі” філіял “Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклёру імя Кандрата Крапівы”, кандыдат мастацтвазнаўства.

В.В.Старыкава кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт кафедры народна-інструментальнай музыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 4 ад 24.11.2022 г.);
Саветам факультэта мастацкай культуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 19.12.2022 г.)

ЗМЕСТ

1. УВОДЗІНЫ	4
2. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	7
3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	11
4. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ	48
5. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ	54

УВОДЗІНЫ

ЭВМК па дысцыпліне “Пластанатомія” з’яўляецца важнай часткай прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў па ўсіх мастацкіх спецыяльнасцях для таго, каб свабодна і адэкватна ствараць выявы чалавека пры выкананні заданняў па мастацкіх дысцыплінах, у кампазіцыйных праектах, пры стварэнні курсавых і дыпломных работ. ЭВМК забяспечвае міждысцыплінарныя сувязі з такімі спецыяльнымі дысцыплінамі як “Малюнак”, “Жывапіс”, “Кампазіцыя”, “Народнае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”, “Скульптура”, “Дызайн”.

У сувязі з гэтым ЭВМК разлічаны на тое, каб даць студэнтам веды пра гісторыю пластычнай анатоміі як навукі; асноўныя анатамічныя паняцці; прапорцыі і рухі цела чалавека; косці чэрапа; косці верхняй канечнасці; косці ніжняй канечнасці; шкілет тулава; мышцы галавы; мышцы верхняй канечнасці; мышцы ніжняй канечнасці; мышцы тулава.

Мэта ЭВМК – развіццё мастацкіх здольнасцей асобы праз фарміраванне цэласнай сістэмы ведаў пра будову, пластыку і рух цела чалавека.

Задачы ЭВМК:

- засваенне асноўных паняццяў і тэрмінаў анатамічнай навукі;
- вывучэнне костнай і мышачнай сістэмы чалавека;
- аналіз будовы і рухаў цела чалавека;
- выяўленне сутнасных рыс і характэрных форм касцей і мышц у іх узаемасувязі;
- набыццё навыкаў адлюстравання чалавека графічнымі сродкамі.

У выніку засваення дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- асноўныя паняцці і тэрміны анатамічнай навукі;
- касцявую сістэму чалавека (шкілет);
- мышачную сістэму чалавека;
- сутнасць пластыкі і рухаў цела чалавека.

умець:

- выяўляць сутнасныя рысы і характарныя формы касцей і мышцаў і іх узаемасувязь;
- аналізаваць пабудову і рухі цела чалавека;
- анатамічна правільна адлюстроўваць чалавека графічнымі сродкамі.

валодаць:

- асноўнымі анатамічнымі паняццямі;
- метадыкай пабудовы руху цела чалавека;
- навыкамі адлюстравання цела чалавека.

Асноўнымі педагагічнымі метадамі і тэхналогіямі навучання пластычнай анатоміі, якія садзейнічаюць набыццю студэнтамі ведаў у галіне пластычнай анатоміі вылучаюцца наступныя:

- эмацыянальна-рацыянальны аналіз твораў сусветнага выяўленчага мастацтва;
- практычнае паэтапнае вывучэнне косна-мышачнай сістэмы чалавечага цела і выкананне плоскасна-графічных малюкаў анатамічных табліц;
- назіранне і аналіз пры вывучэнне будовы, пластыкі і руху цела чалавека
- інтэрактыўныя метады пры выкананні і абмеркаванні аўдыторных і самастойных заданняў.

Засваенне структурных частак ЭВМК па дысцыпліне павінна забяспечыць фарміраванне наступных груп кампетэнцый.

Акадэмічныя кампетэнцыі:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і творчых задач.

АК-2. Валодаць сісітэмным і параўнальным аналізам.

АК-10. Валодаць метадамі і сродкамі пазнання, навучання, самакантролю для інтэлектуальнага развіцця, павышэння культурнага ўзроўню, прафесійнай кампетэнцыі.

Сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:

САК-1. Валодаць якасцямі грамадскасці.

САК-7. Быць здольным асэнсавана ўспрымаць і беражліва адносіцца да гістарычнай, культурнай спадчыны Беларусі і свету, культурных традыцый і рэлігійных поглядаў.

Прафесійныя кампетэнцыі:

ПК-5. Карыстацца інфармацыйнымі рэсурсамі для шматбаковага забеспячэння арганізацыйна-кіраўніцкай дзейнасці ў галіне народнай творчасці.

ПК-35. Ствараць мастацкія творы ў галіне выяўленчага і народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

ЭВМК складзены на аснове Адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі АСВА 1-18 01 01-2013 па спецыяльнасці 1 18 01 01 Народная творчасць (па напрамках) і вучэбнага плана па спецыяльнасць 1-18 01 01-04 Народная творчасць (народныя рамёствы) гэг. № С 1-18-1-004/тып. ад 30.05.2013г.

ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

ПЛАН-КАНСПЕКТ ЛЕКЦЫЙ

Пластычная анатомія вывучае будову цела чалавека, яго прапорцыі і рух. Яна з'яўляецца неабходнай асновай для стварэння мастацкага твора, прадметам выявы якога з'яўляецца чалавек. Косці і мышцы цела чалавека ўтвараюць складаную сістэму, ад дасканалыя ведання якой залежыць майстэрства мастака ў адлюстраванні натуры. Таму пры вывучэнні пластычнай анатоміі чалавека пры разглядзе асобных элементаў коснай ці мышачнай сістэмы, акцэнтуюцца агульныя сувязі будовы формы. Значная ўвага да авалодання ведамі па пластычнай анатоміі і навыкамі адлюстравання натуры абумоўлена роляй выявы чалавека ў выяўленчым і дэкаратыўна-прыкладным мастацтве і тым месцам, якое яна займае пры вырашэнні спецыяльных прафесійных задач.

Развіццё пластычнай анатоміі як навукі

Пластычная анатомія як навука пачала сваё жыццё ў эпоху адраджэння, калі мастакі зноў звярнулі сваю ўвагу да чалавека. Веды па пластычнай анатоміі і будове цела чалавека, безумоўна, развіваліся ў старажытнай Грэцыі, дастаткова толькі звярнуць сваю ўвагу на дасканалыя скульптурныя выявы чалавека.

Але пачаткам навуковага вывучэння анатоміі чалавечага цела стала мастацтва эпохі адраджэння. Калі мастацтва зноў звярнула сваю ўвагу да чалавека і менавіта ён стаў дамінантай, з'явілася непасрэдная неабходнасць у тэарэтычным вывучэнні чалавечага цела.

Паола Учэла (1394—1475) цікавілі выявы чалавека ў складаных ракурсах. Леон Баціста Альберці (1404—1472) у сваёй працы “Дзесяць кніг пра доўліства” вызначыў прапорцыі цела чалавека па прынцыпах грэчаскай антрапаметрыі, заснаваных на розных вымярэннях частак цела.

Леанарда да Вінчы (1452—1519) – вялікі італьянскі мастак, архітэктар, матэматык унёс значны ўклад у развіццё пластычнай анатоміі, цікавіўся пытаннямі медыцыны. У сваім “Трактаце пра жываліс” ён выказаў законы перспектывы, веды па анатоміі, прапорцыях і мадэліроўцы святла і ценяў; пра сродкі перадачы мімікі і рухаў чалавека, жывёл і птушак. Тэарэтычныя веды Леанарда да Вінчы знайшлі сваё адлюстраванне ў яго творах.

Альбрэхт Дзюрэр на прыкладзе свайго аўтапартрэта, які знаходзіцца ў Мюнхене, апісаў прапорцыі твару, якія лічыў абавязковымі і характэрнымі для ўсіх мужчынскіх твараў.

Вымярэнне прапорцый чалавека. Метады Леанарда да Вінчы і Альбрэхта Дзюрэра.

Леанарда да Вінчы быў першым, хто хто прыняў у якасці адзінкі вымярэння толькі даўжыню твару, а не даўжыню ўсяго чэрапа. Альбрэхт Дзюрэр прымаў за адзінку вымярэння ўсю даўжыню чэрапа.

Пры вывучэнні прапорцый цела улічваюцца толькі сярэднія памеры, пры чым сярэдняя высата цела чалавека для розных рас розныя.

Папярочныя памеры характарызуюць розніцу паміж мужчынскай і жаночай фігурамі. Тут перш за ўсё параўноўваюцца памеры таза і плечавога пояса.

Прапорцыі цела чалавека розныя ў розным узросце, найбольш характэрнымі ўзроставымі кропкамі з'яўляецца ўзрост немаўля, дзіця аднаго, пяці, дзесяці, чатырнаццаці год. Маецца на увазе прапарцыянальныя суадносіны даўжыні галавы да астатніх частак цела.

Калі чалавек рухаецца, пры апісанні той ці іншай позы гаворка ідзе пра пераменнае перамяшчэнне і падтрыманні цэнтра цяжару.

Асноўныя анатамічныя паняцці

Апісанне цела чалавека. Для вызначэння формаў, напрамкаў, палажэнняў і асобных частак цела чалавека, карыстаюцца спецыяльнымі тэрмінамі. Пры апісанні цела чалавека мы зыходзім з палажэння спакою, замяніў яго прастой геаметрычнай формай.

Часткі, якія размешчаны бліжэй да сярэдняй плоскасці цела называюцца ўнутранымі, далей – наружнымі. Тэрмінамі верхні і ніжні характарызуюцца суадносіны той ці іншай часткі да чэрапа ці стапы. Тэрмінамі паверхневы і глыбокі вызначаецца большая ці меншая аддаленасць часткі ад вонкавай паверхні цела.

Сухажыллі сустракаюцца на канцах мышц і з'яўляюцца іх працягам; яны бываюць тоўстымі і кароткімі, тонкімі і доўгімі, рэдка – круглымі, часцей – плоскімі. пры дапамозе сухажылляў мышцы прымацоўваюцца да касцей і ажыццяўляюць сваю функцыю.

Сухажыльныя перамычкі ідуць упоперак некаторых мышц.

Апанеўрозамі называюць шырокія, плоскія перапончатыя сухажыллі, звычайна сустракаюцца на канцах шырокіх, плоскіх мышц. Яны не толькі прымацоўваюцца да касцей, але і пераходзяць у фасцыі.

Фасцыямі называюць тонкія пласціны падобныя мембранам, якія складаюцца са злучальнай тканкі; яны ахутваюць усе мышцы і фіксуюць іх у пэўным становішчы.

Сухажыльнымі дугамі называюцца сухажыльныя патаўшчэнні фасцый.

Звязкі выконваюць розныя функцыі, часцей служаць для спалучэння касцей.

Асновай цела чалавека з'яўляецца костны шкілет, які падтрымлівае і ахоўвае ўнутраныя органы. Асобныя косці спалучаюцца паміж сабою рознымі спосабамі, большасць з іх прывадзіцца ў рух з дапамогай мышц па прынцыпу рычага.

Шкілет чалавека складаецца з 233 касцей, большасць з якіх – парныя, альбо складаюцца з дзвюх сіметрычных палавін. Па форме косці бываюць дліжныя, плоскія, шырокія, мелкія і няправільныя.

Суставы аб'ядноўваюць косці ў адзіную сістэму. Такое спалучэнне можа быць рухомым альбо нерухомым. Нерухомае злучэнне называецца швом альбо сінхандрозам.

Шоў – такое спалучэнне дзвюх касцей, калі іх края вызублены і косці зубцамі злучаны паміж сабою. Гэта – сапраўдны шоў. Калі бакі дзвюх суседніх касцей прыкрываюць адзін адно, альбо проста знаходзяцца побач, вызначаецца несапраўдны шоў. Калі дзве косці злучаны з дапамогай храстка, кажуць пра сінхандроз.

Пры рухомым спалучэнні косці сутыкаюцца сваімі храсткавымі паверхнямі ўнутры суставаў сумкі. Самае трывалае злучэнне касцей ажыццяўляецца звязкамі.

Форма суставаўных паверхняў залежыць ад функцыі сустава і можа быць плоскай, шарападобнай, цыліндрычнай, конусападобнай, седлападобнай, блокападобнай. Розныя віды суставаў можна звесці да простых геаметрычных формаў. рух касцей ажыццяўляецца вакол уяўнай восі. Калі мышцы, якія ажыццяўляюць рух, знаходзяцца ў стане найменшага напружання, суставаў знаходзіцца ў сярэднім становішчы, такі стан называецца фізіялагічным.

Галоўныя віды суставаў.

1. Маларухомы. Паверхні такога сустава плоскія ці злёгка выгнутыя, такое злучэнне дапушчае толькі нязначны рух.

2. Блакавідны. Сустаўная паверхня адной з касцей цыліндрычная, а на другой маецца адпаведная выемка. Такі суставаў рухаецца толькі ў адной плоскасці.

3. Вярчальны. У такім суставе косць рухаецца вакол другой касці альбо разам з ёю вакол сваёй восі.

4. Шарападобны. У такім суставе шарападобная галоўка адной касці спалучаецца з шарападобнай ямінай другой касці.

5. Седлападобны. Сустаўная паверхня адной з касцей увагнутая, другой – выпуклая; у іншым напрамку, перпендыкулярным першаму, паверхня першай касці выпуклая, а паверхня другой – увагнутая.

Рух касцей ажыццяўляецца пры дапамозе мышцаў – валакністых утварэнняў, пакрытых фасцыямі. Пры дапамозе сухажылляў альбо апанеўрозаў мышцы прымацоўваюцца да касцей. Доўгія мышцы сустракаюцца на канечнасцях; шырокія ў большасці выпадкаў з'яўляюцца рухавікамі тулава; тоўстыя кароткія мышцы развіваюць вылікую сілу; кругавыя мышцы альбо сфінктары ахутваюць розныя адтуліны.

Сустракаюцца мышцы, зросшыся паміж сабою, якія маюць некалькі галовак і канцоў. Такія мышцы называюцца састаўнымі, яны пачынаюцца ад некалькіх касцяных кропак. Пры вызначэнні мышцаў кіраваліся іх месцазнаходжаннем, формай і функцыяй.

У працэсе працы мышцы скарачаюцца, а значыць становяцца тоўстымі і кароткімі, а іх канцы набліжаюцца адзін да аднаго. Пры рабоце мышцы садзейнічаюць альбо супроцьстаўляюцца адна адной. Нерухомы канец мышцы называецца пачаткам альбо галоўкай, другі канец, размешчаны далей ад сярэдзіны цела (ад пазваночніка), называецца прымацаваннем.

ПРАКТИЧНЫ РАЗДЗЕЛ

Сухожилия встречаются на концах мышц и служат их продолжением. При помощи сухожилий мышцы прикрепляются к костям и выполняют свою функцию.

Апоневрозы – широкие, плоские перепончатые сухожилия, встречаются на концах широких, плоских мышц, переходят в фасции мышц.

Фасции – тонкие пластинки типа мембран, состоящие из соединительной ткани, окутывают все мышцы, фиксируют их в определённом положении.

Сухожильными дугами называют сухожильные утолщения фасций.

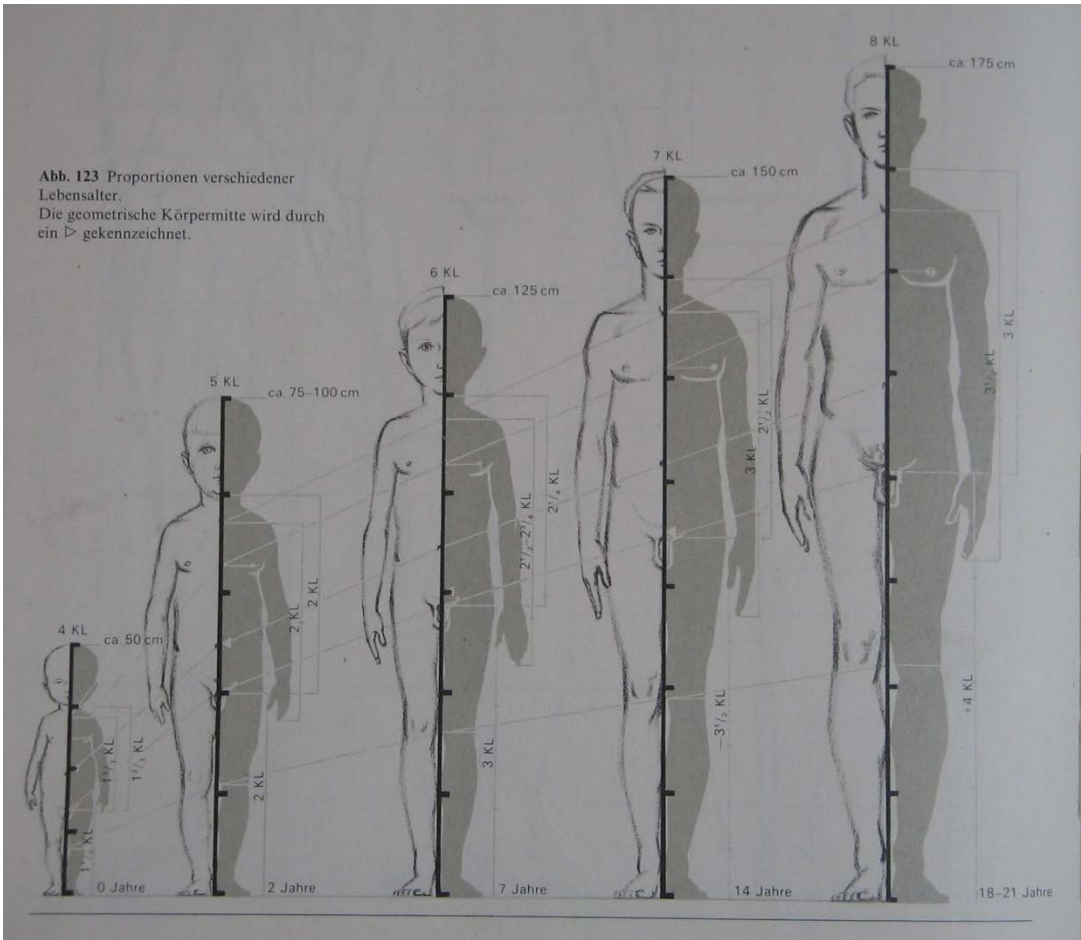
Связки располагаются в области суставов и между неподвижными костями

Суставные сумки – фиброзные оболочки суставов

Неподвижное соединение имеет место в том случае, когда кости плотно прилегают друг к другу.

Шов – соединение, при котором края костей зазубрены и кости зубцами сцеплены друг с другом. Это – **истинный шов**.

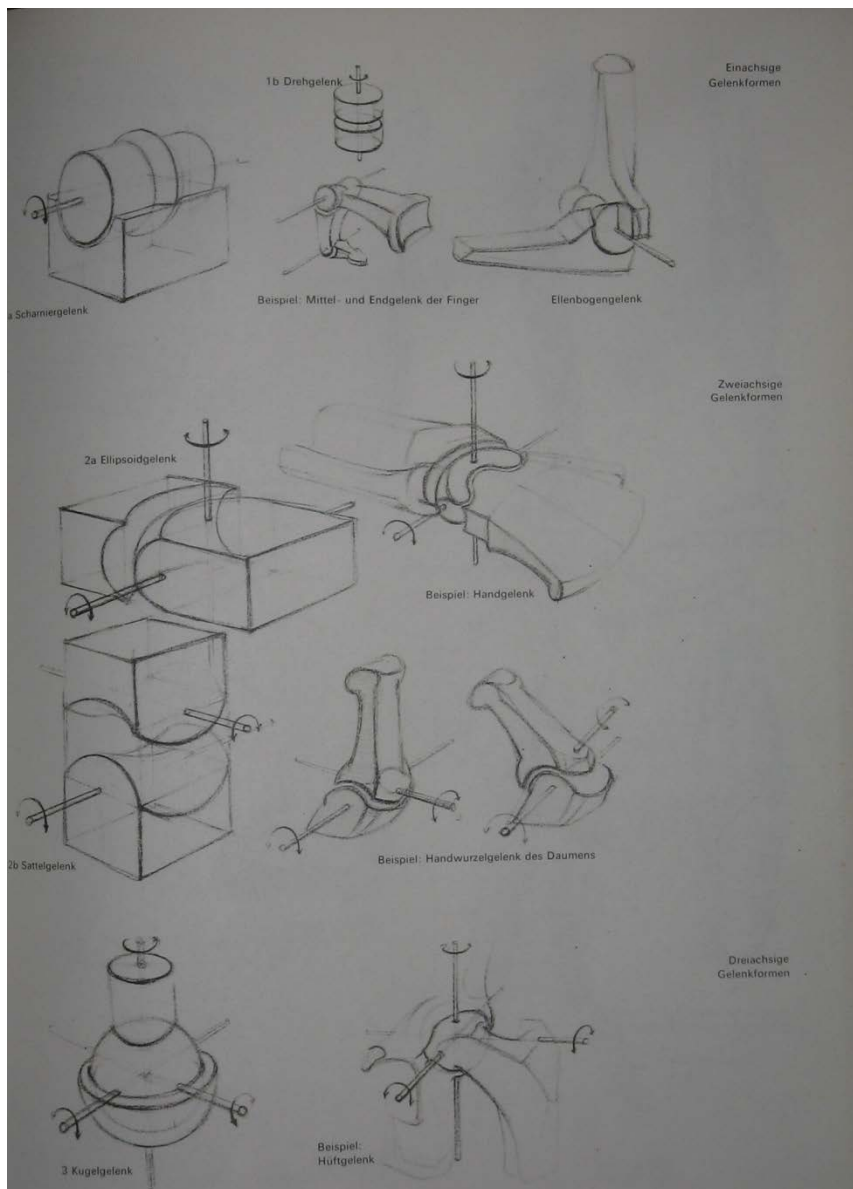
Ложный шов – края костей прикрывают друг друга или лежат друг на друге.



Пропорции человеческого тела



Движение и пластика человека.



Виды суставов:

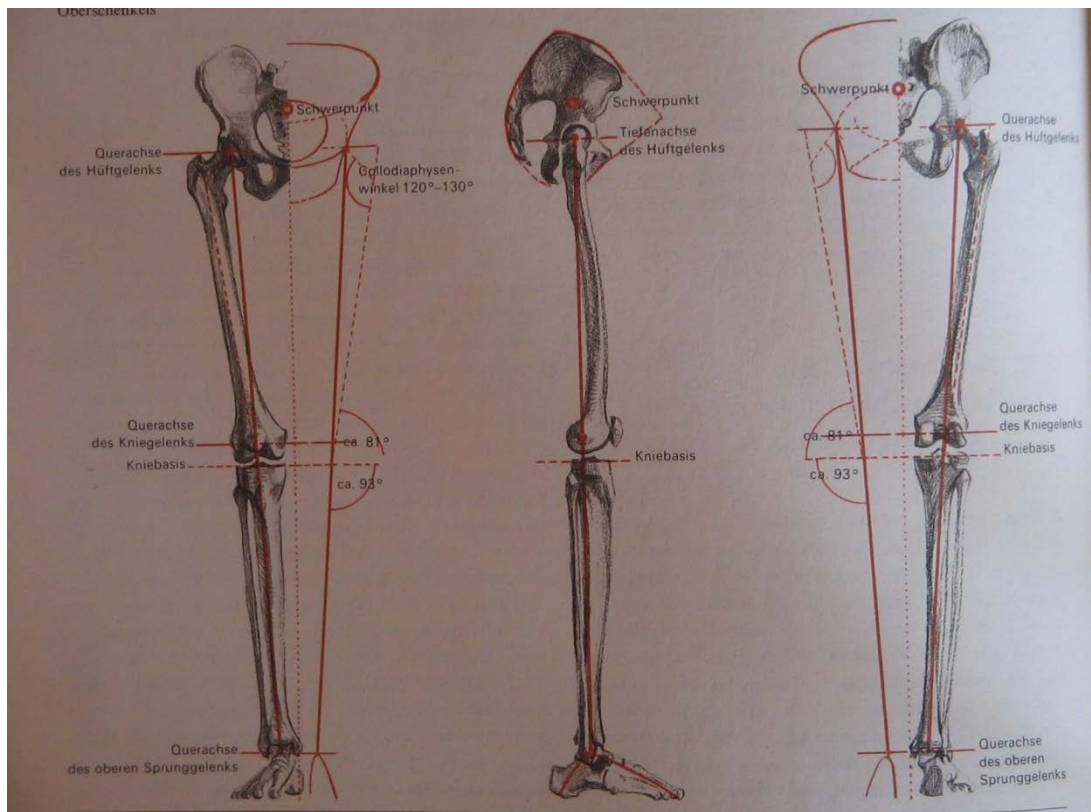
малоподвижный сустав;

блоковидный сустав;

вращательный сустав;

шаровидный сустав;

седловидный сустав.



Кости нижней конечности

Бедро (является самой длинной костью скелета)

полушарообразная головка

шейка

большой вертел

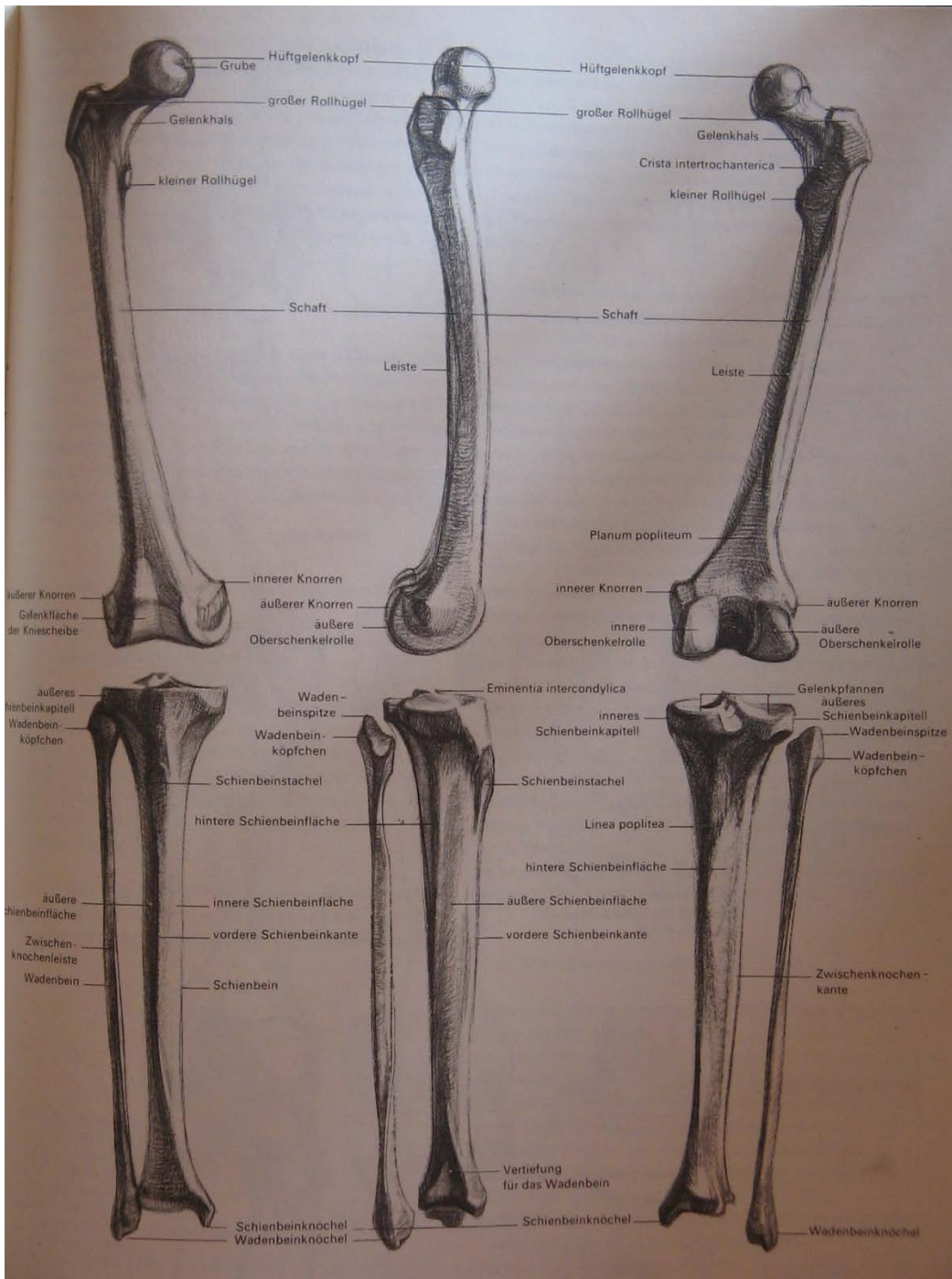
Кости голени:

Большеберцовая кость

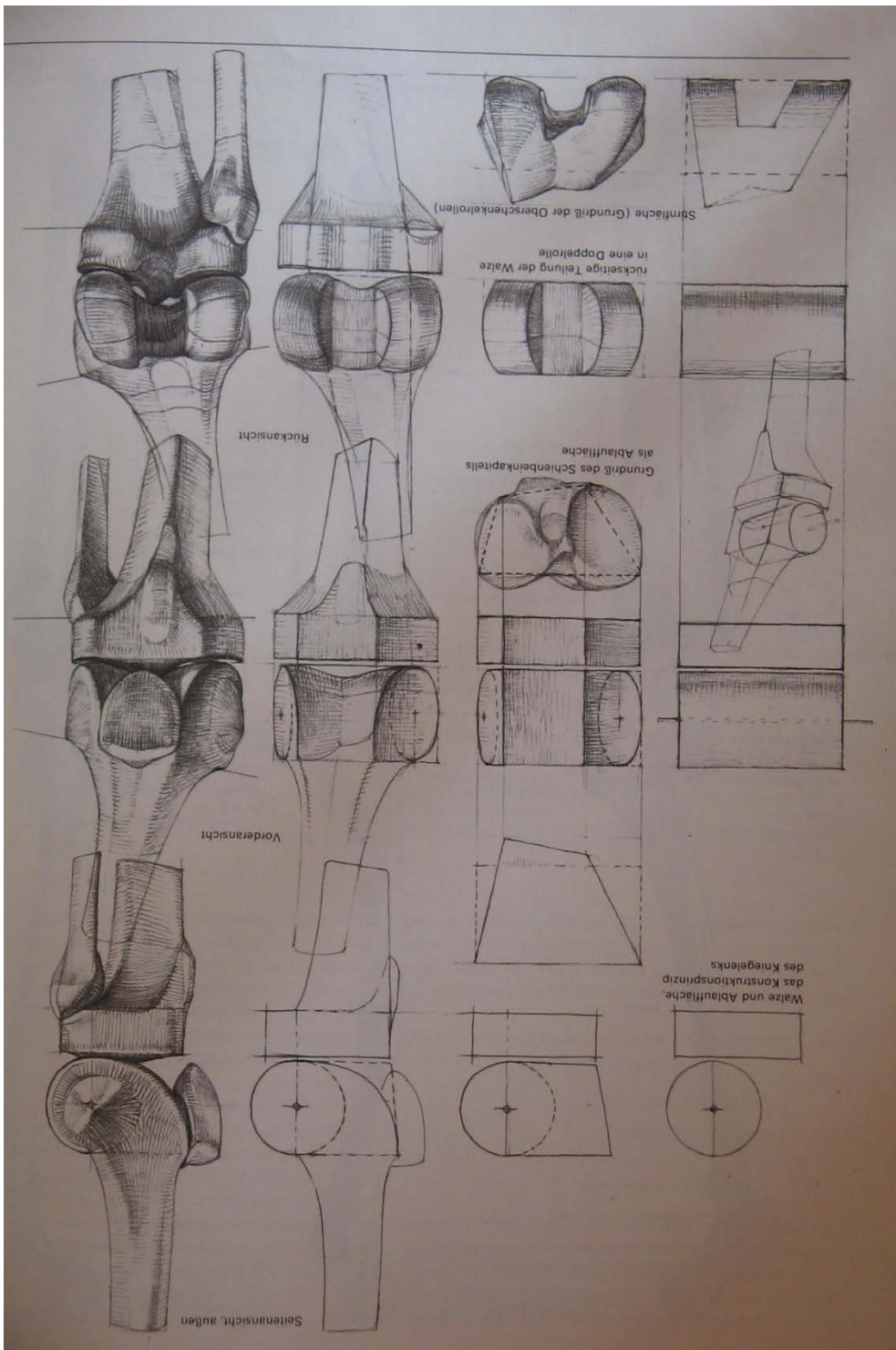
Малоберцовая кость

наружная лодыжка

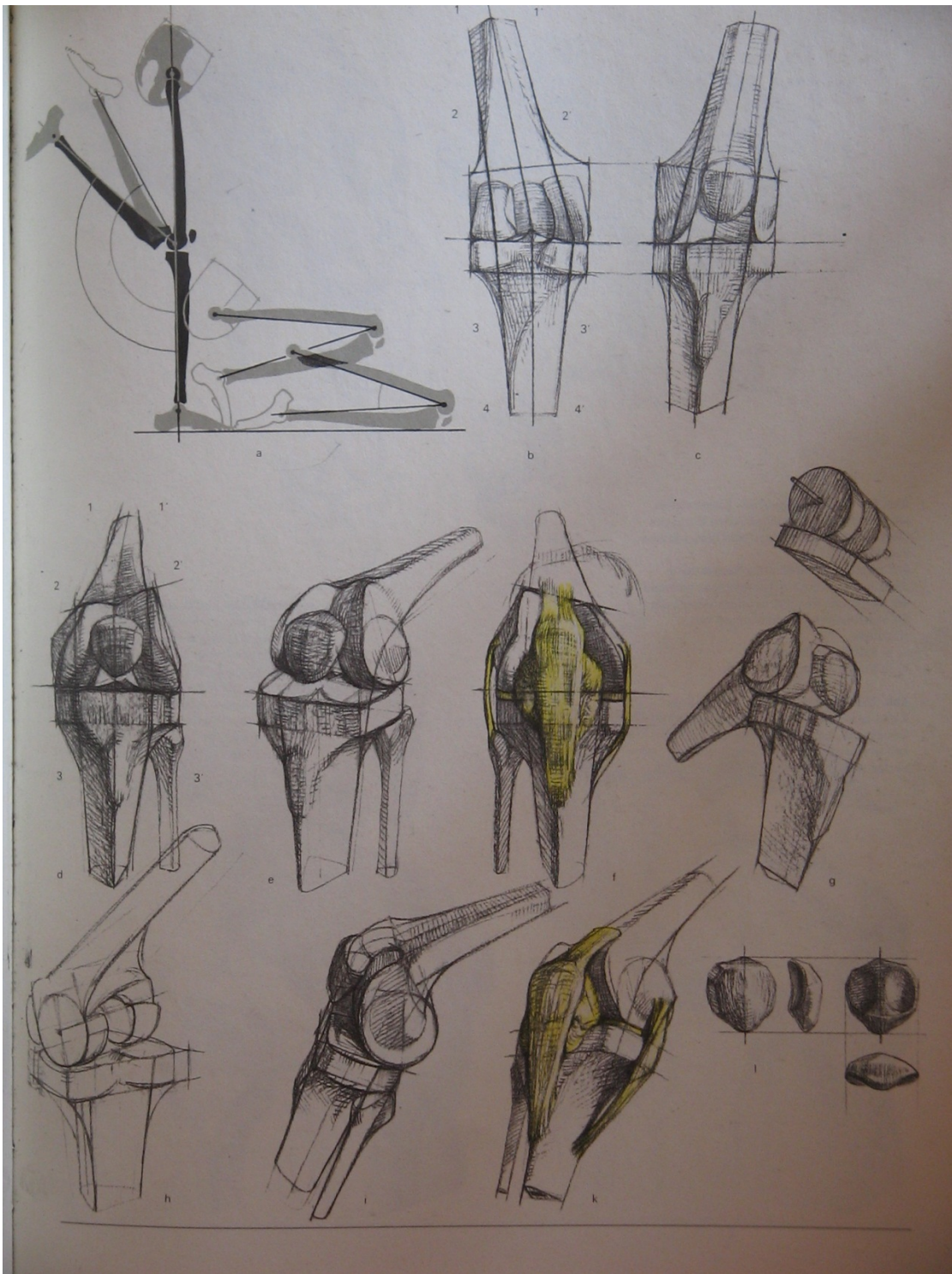
внутренняя лодыжка



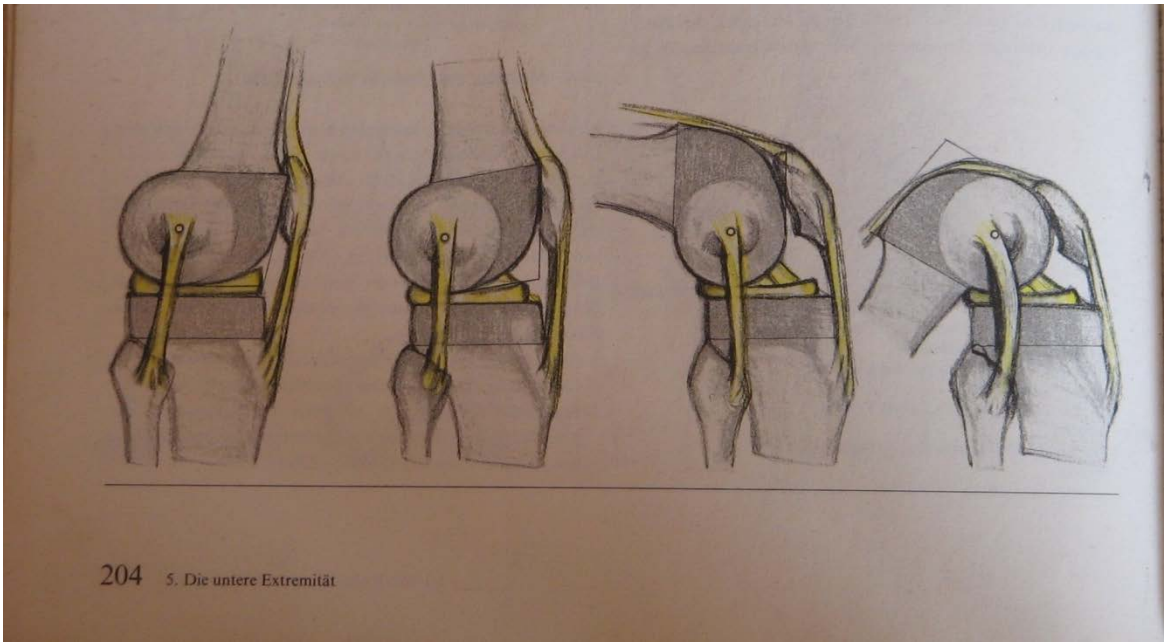
Кости нижней конечности



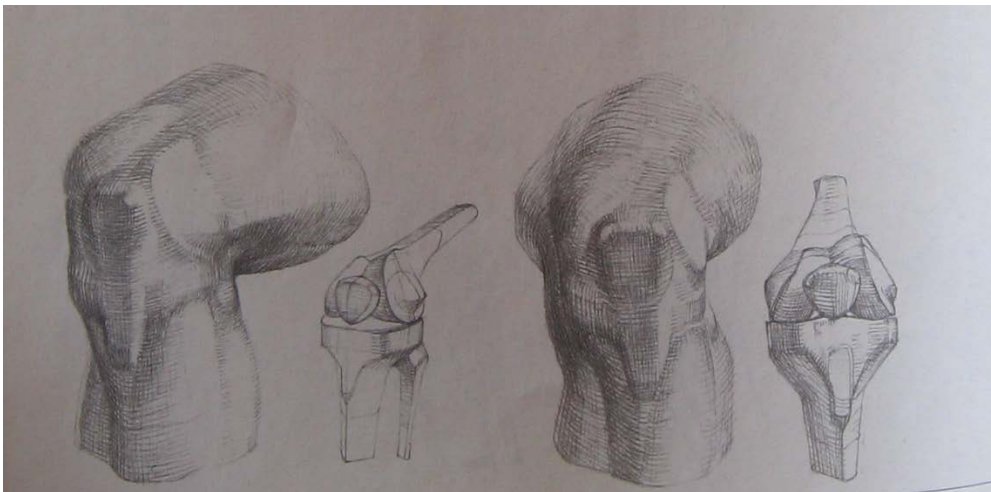
Коленный сустав



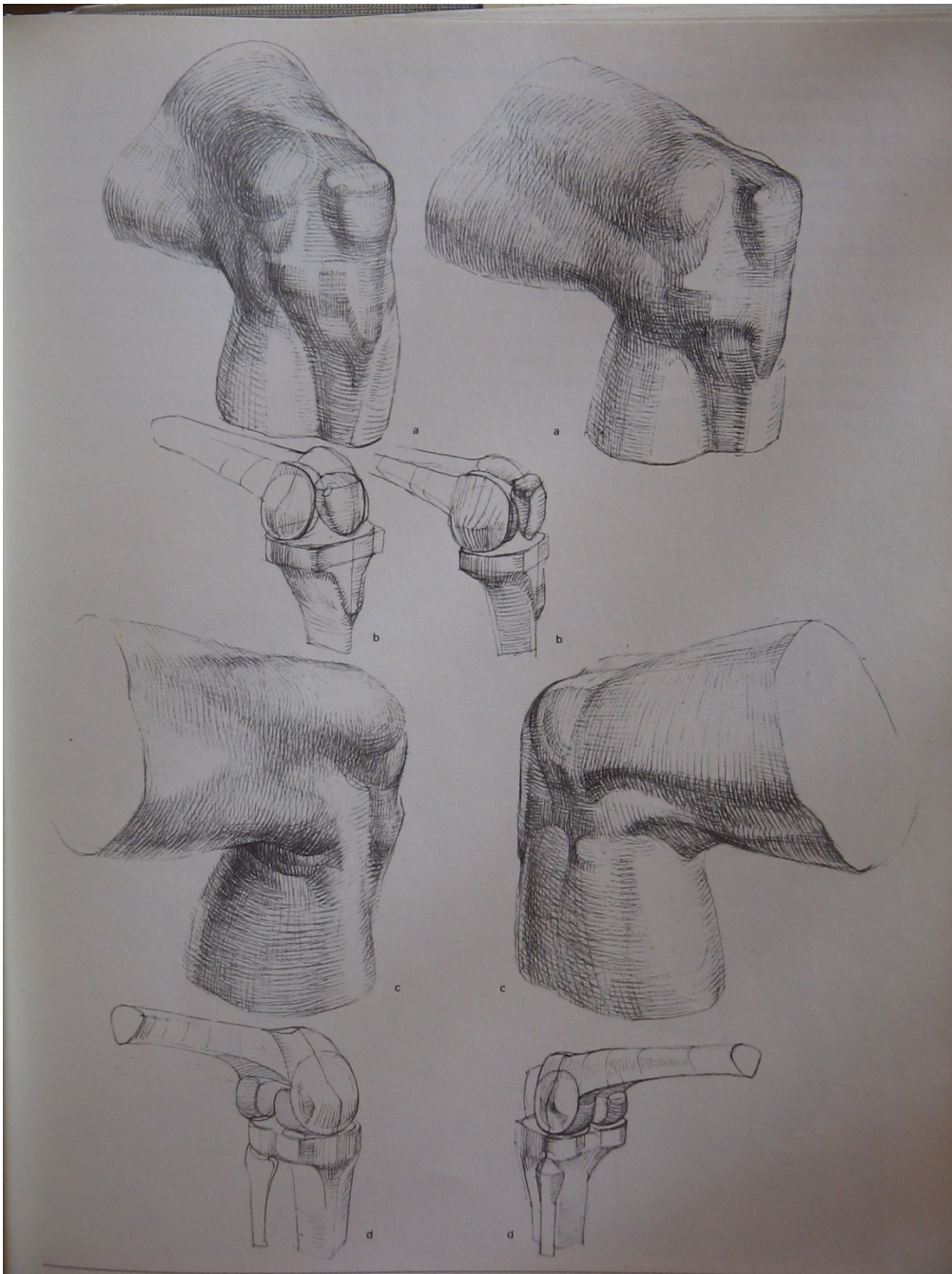
Коленный сустав в движении



Коленный сустав



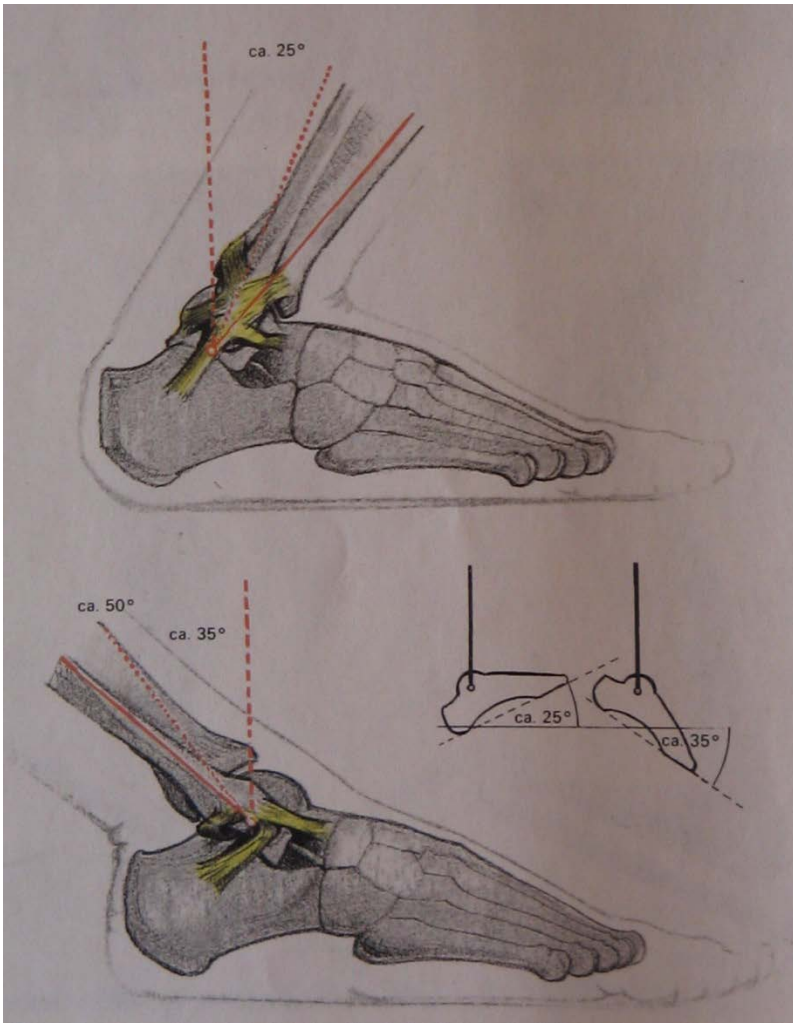
Коленный сустав



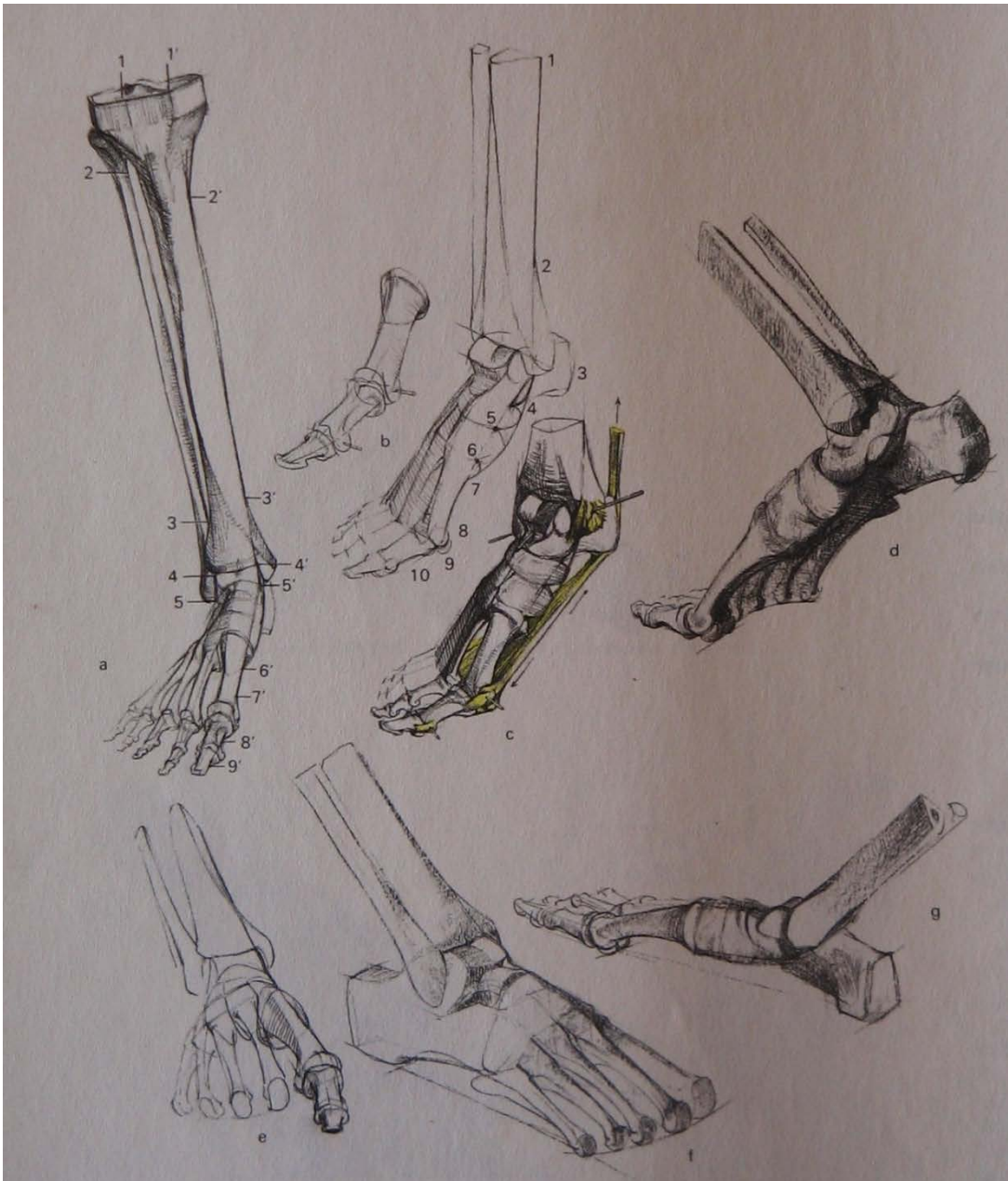
Коленный сустав



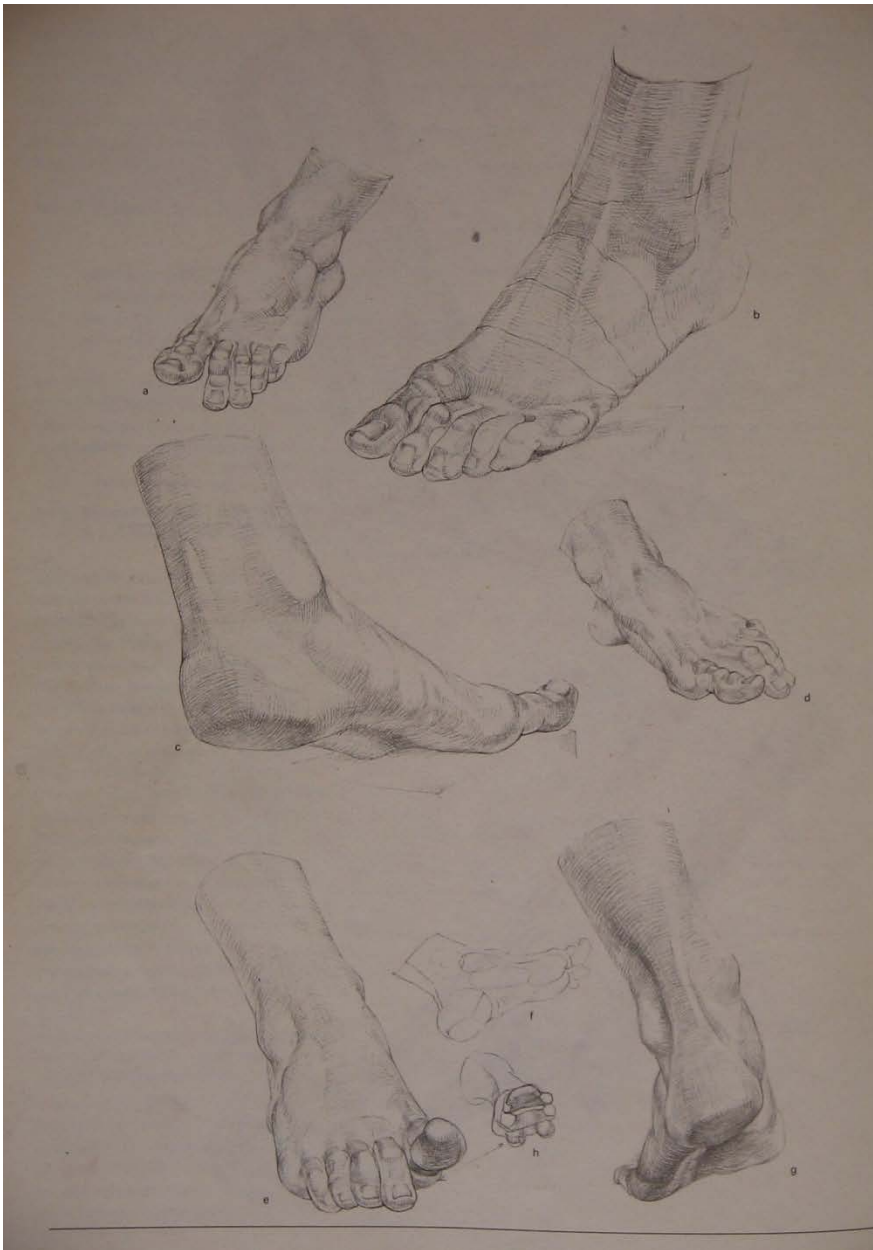
Стопа



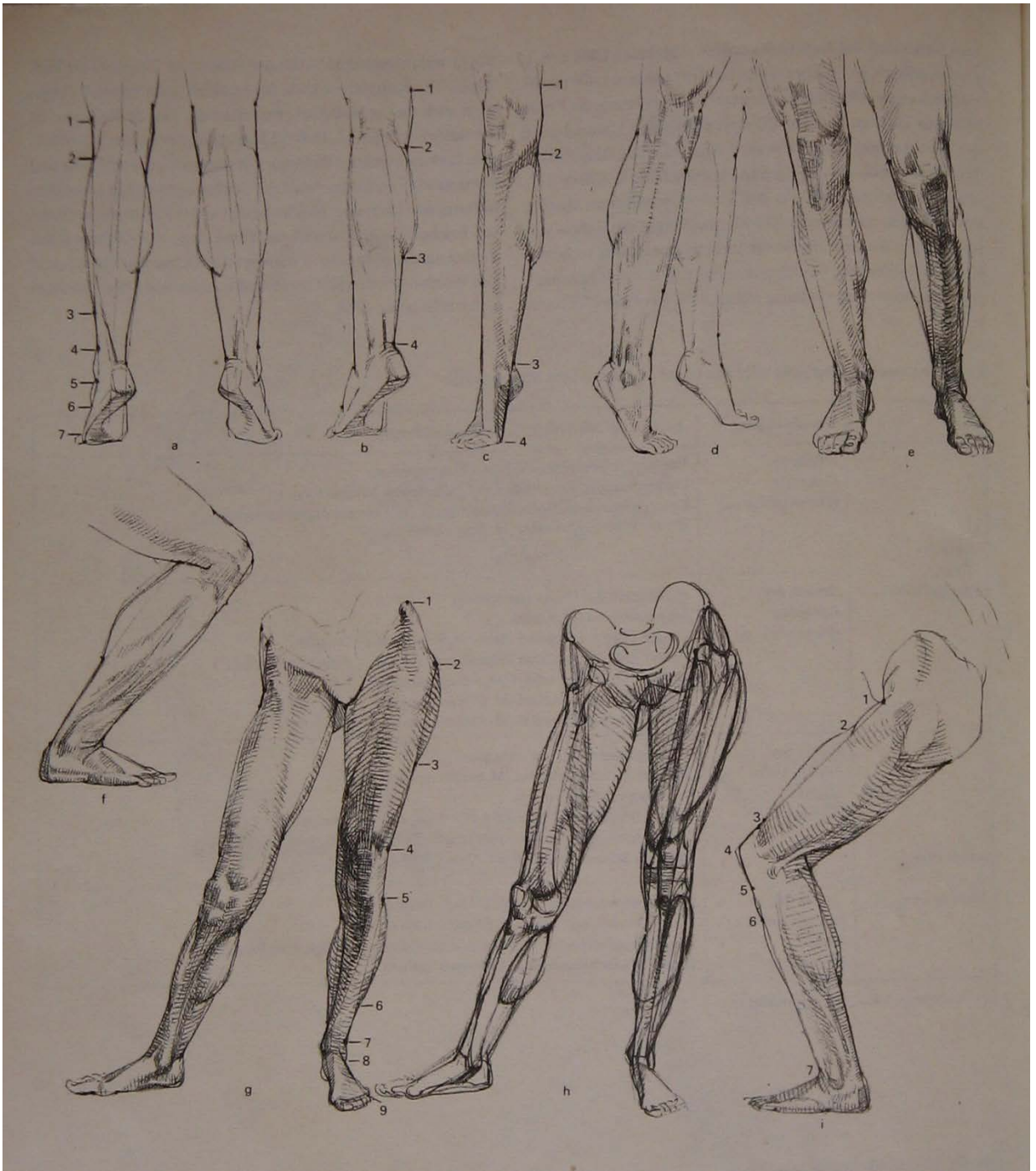
Связки стопы



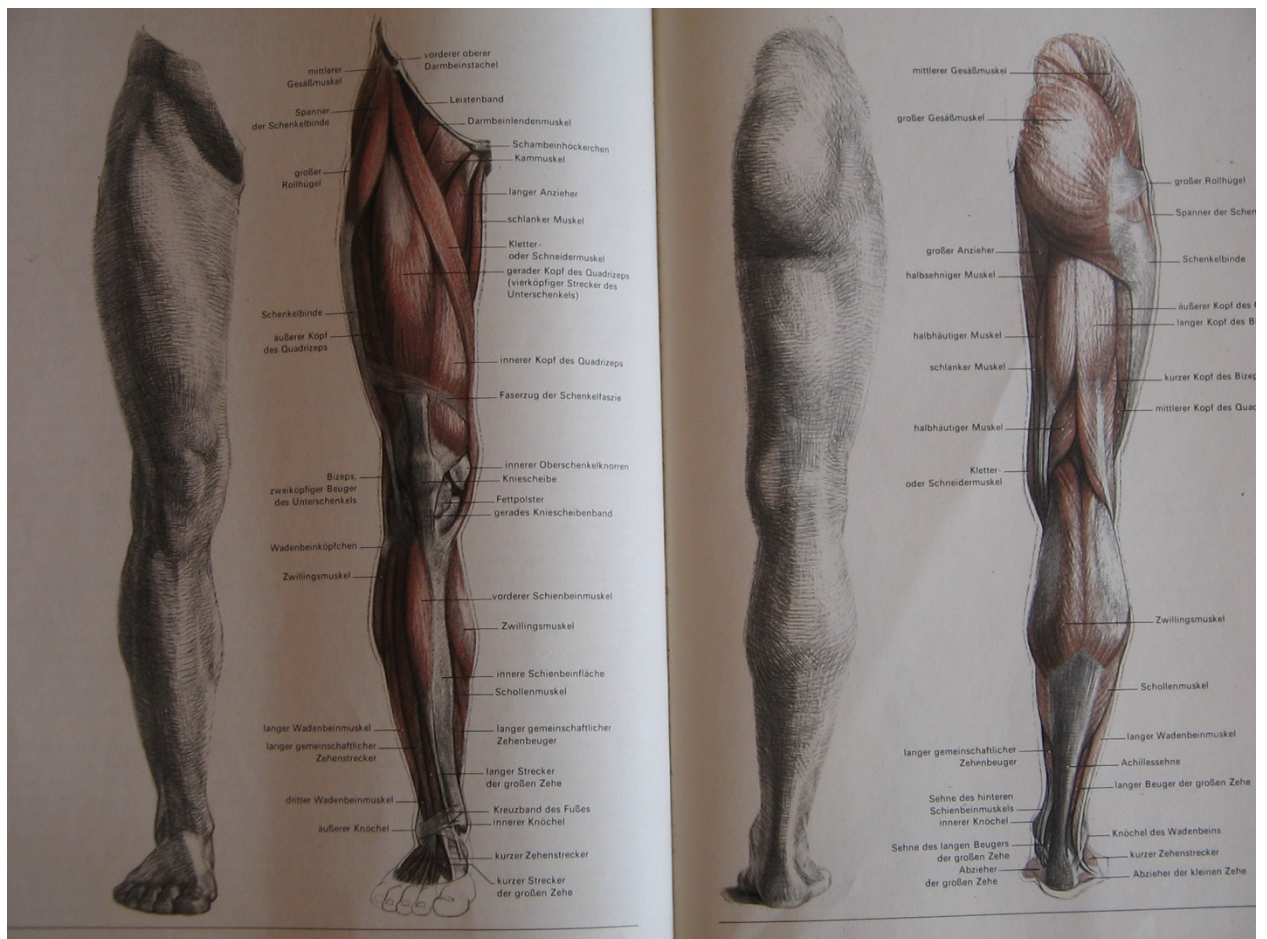
Движение стопы (кости)



Движение стопы



Мышцы и пластика нижней конечности



Мышцы нижней конечности (вид спереди, вид сзади)

мышцы тазового пояса

мышцы внутренней группы

подвздошная мышца

большая поясничная мышца

мышцы наружной группы

квадратная мышца

верхняя и нижняя близнецовая мышцы

внутренняя запирающая мышца

грушевидная мышца

малая ягодичная мышца

средняя ягодичная мышца

мышца, напрягающая широкую фасцию бедра

большая ягодичная мышца

Мышцы бедра

Разгибатели

латеральная широкая мышца бедра

медиальная широкая мышца бедра

средняя широкая мышца бедра

прямая мышца бедра

портняжная мышца

Сгибатели

полуперепончатая мышца

полусухожильная мышца

двуглавая мышца бедра

Приводящие мышцы

большая приводящая мышца бедра

короткая приводящая мышца

длинная приводящая мышца

нежная мышца

гребешковая мышца

Мышцы голени

разгибатели

Длинный разгибатель пальцев

длинный разгибатель большого пальца

передняя большеберцовая мышца

сгибатели

подколенная мышца

длинный сгибатель большого пальца

задняя большеберцовая мышца

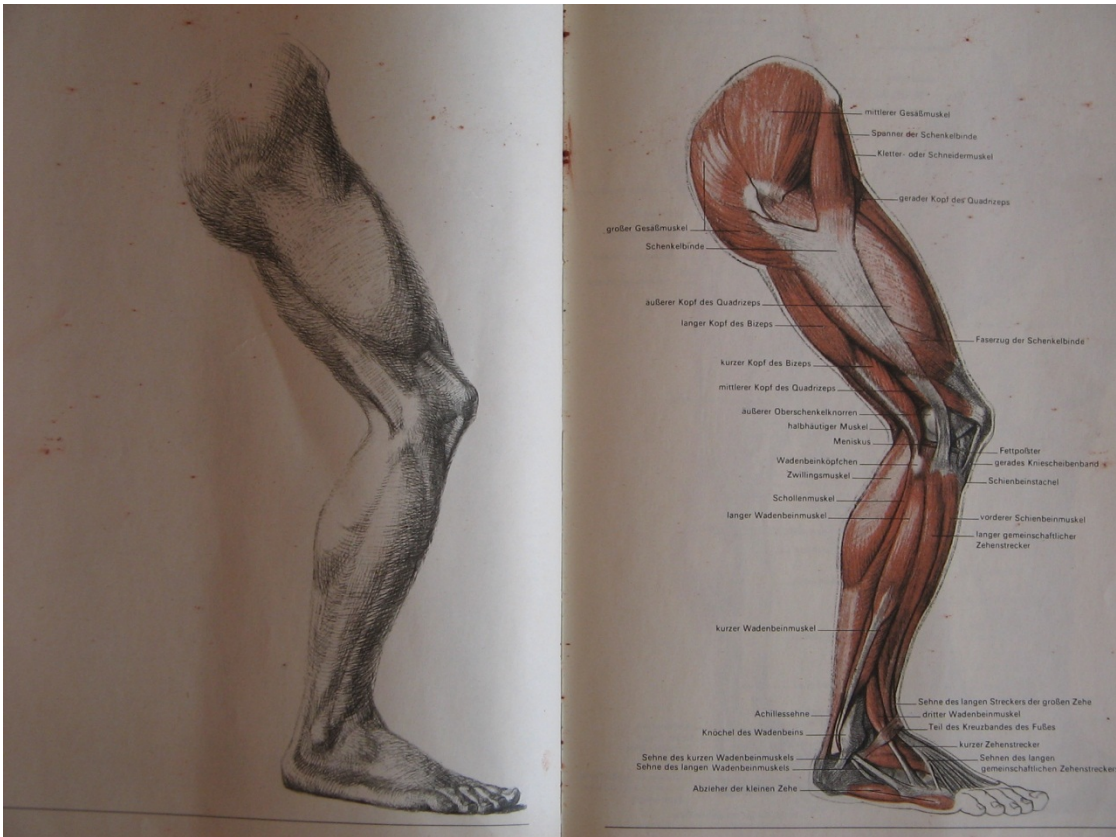
длинный сгибатель пальцев стопы

трёхглавая мышца икры

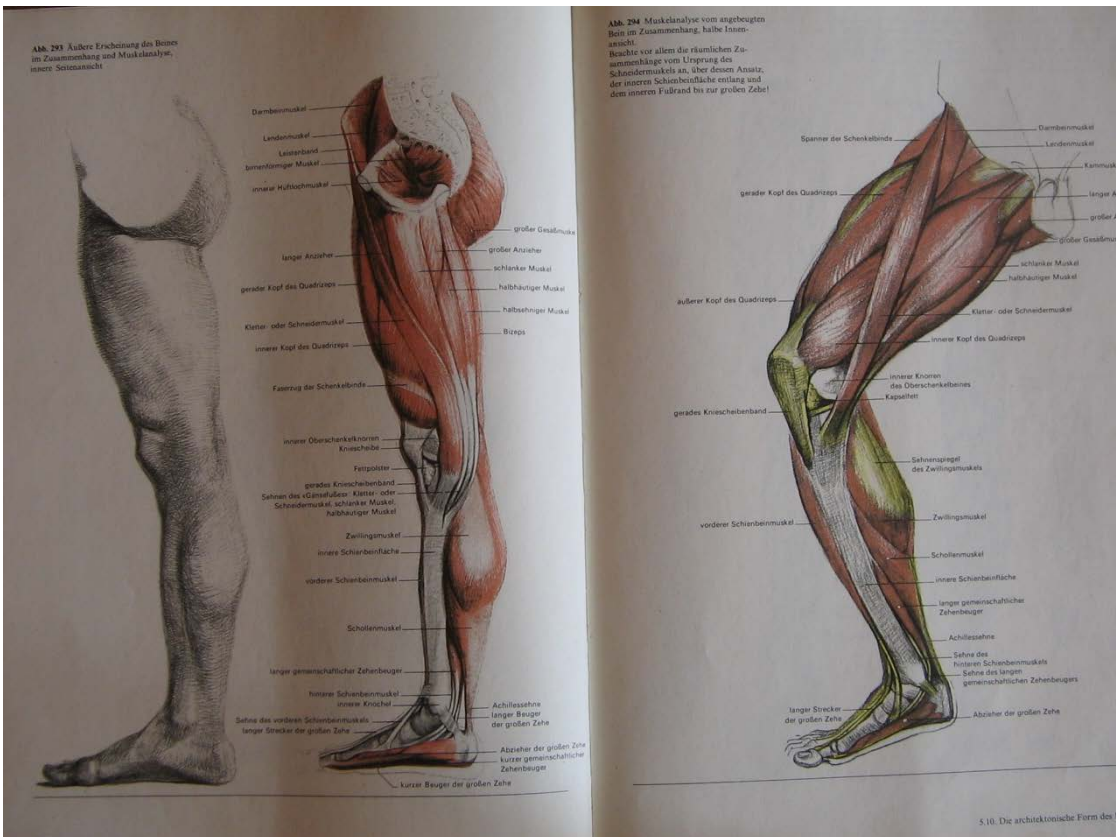
малоберцовые мышцы

короткая малоберцовая мышца

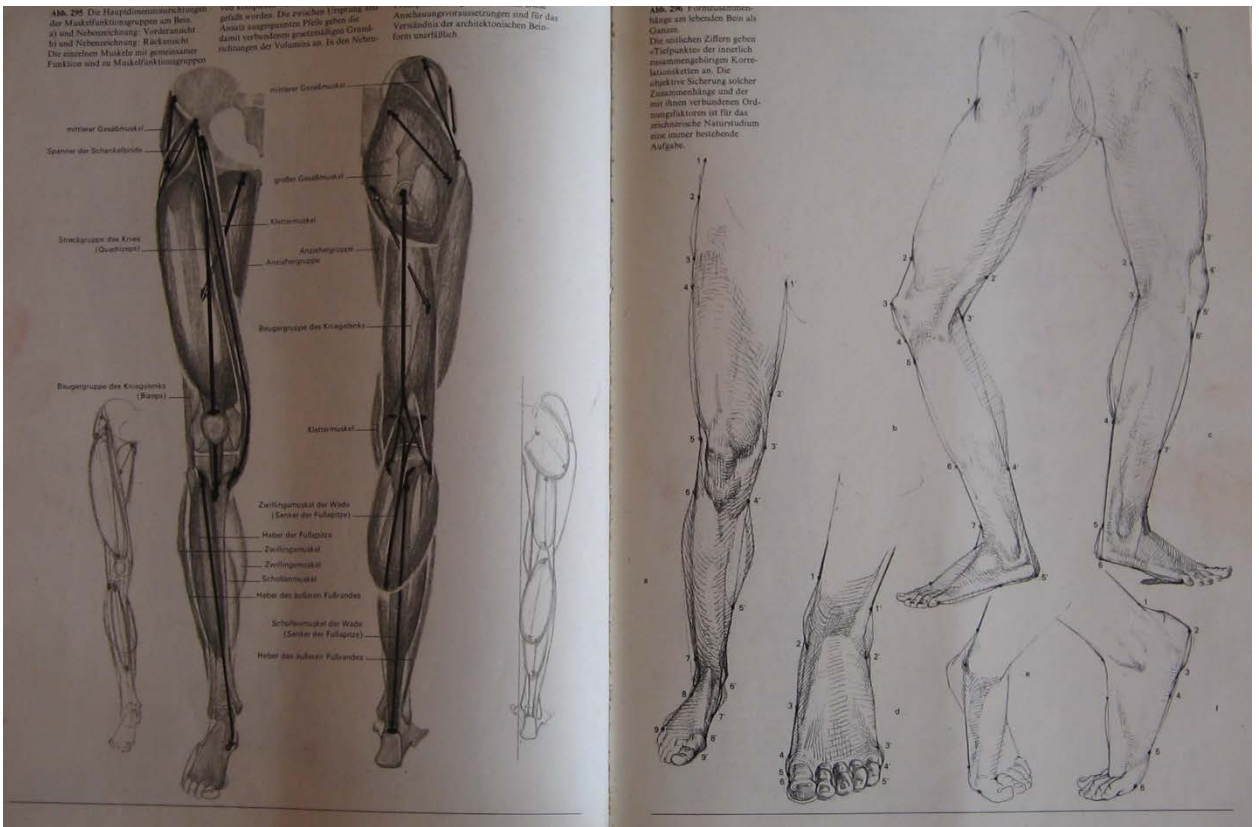
длинная малоберцовая мышца



Мышцы нижней конечности (внешняя сторона)

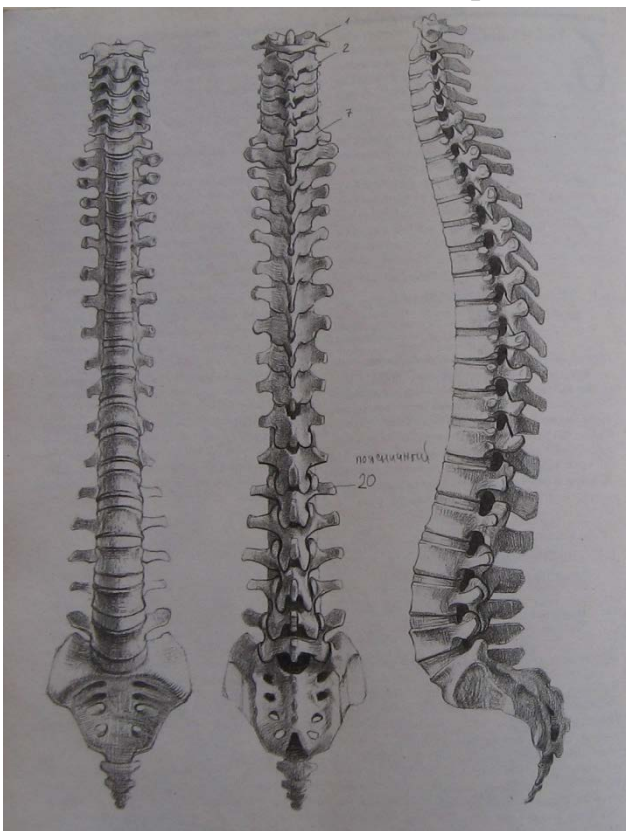


Мышцы нижней конечности (внутренняя сторона)

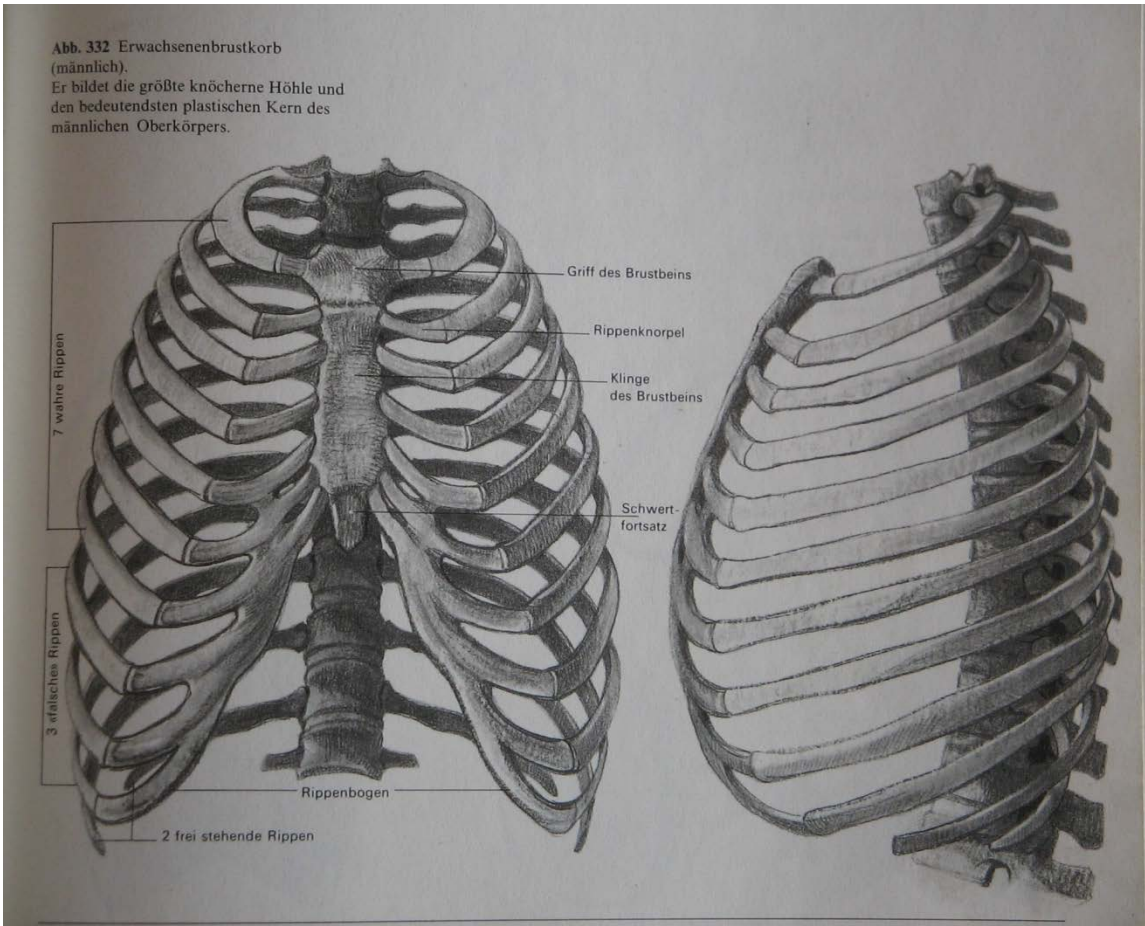


Нижняя конечность

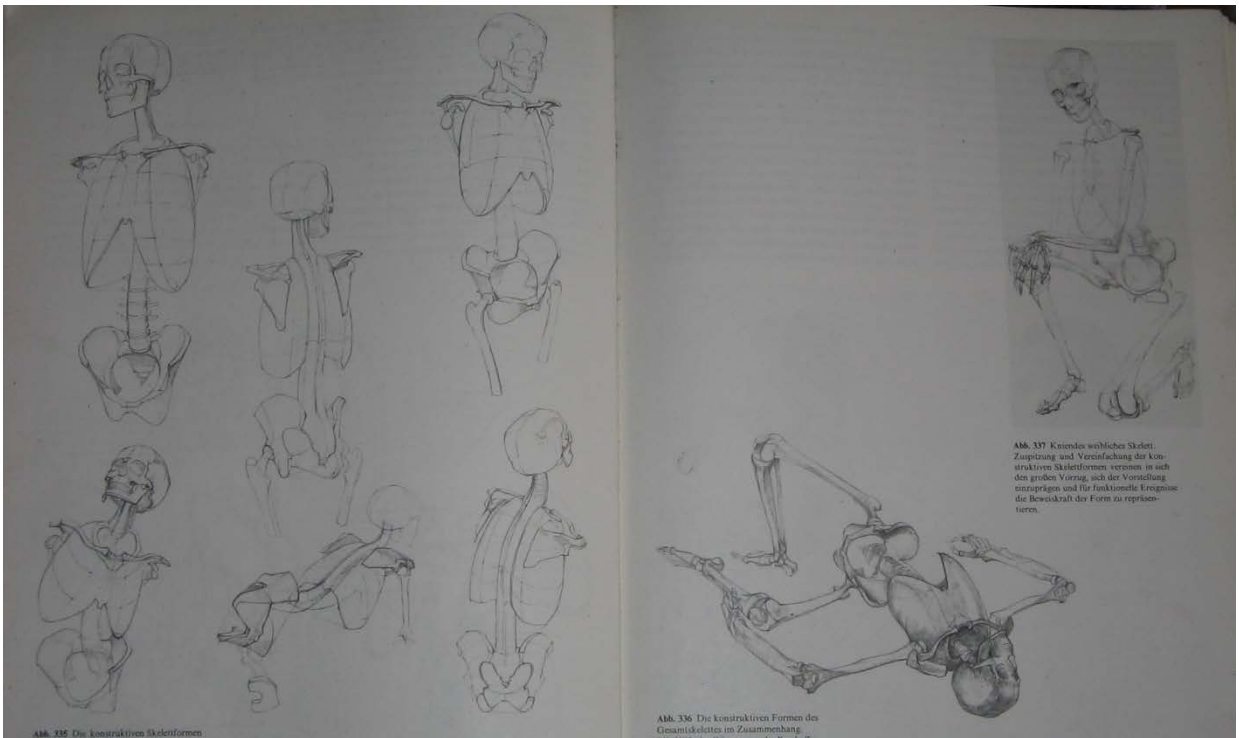
Скелет человека состоит из 233 костей. Большинство костей, составляющих скелет,— парные.



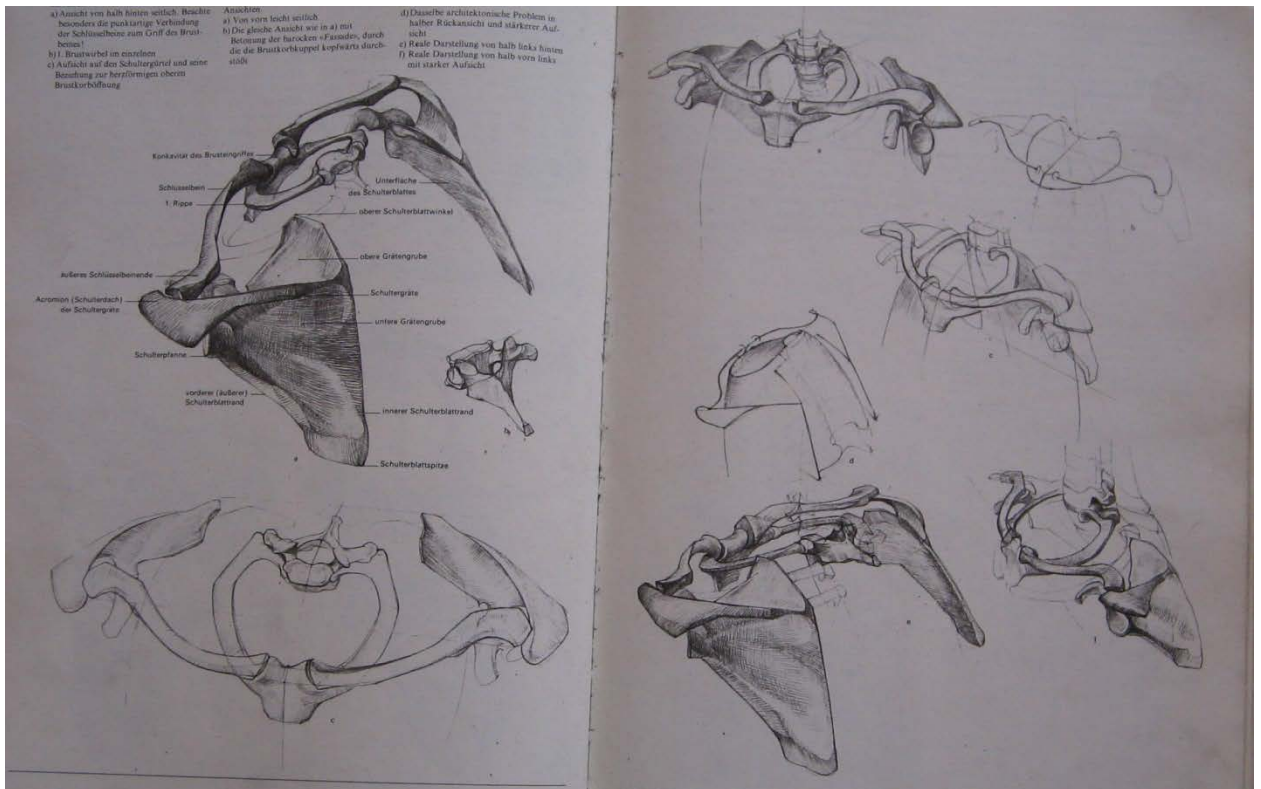
Позвоночник



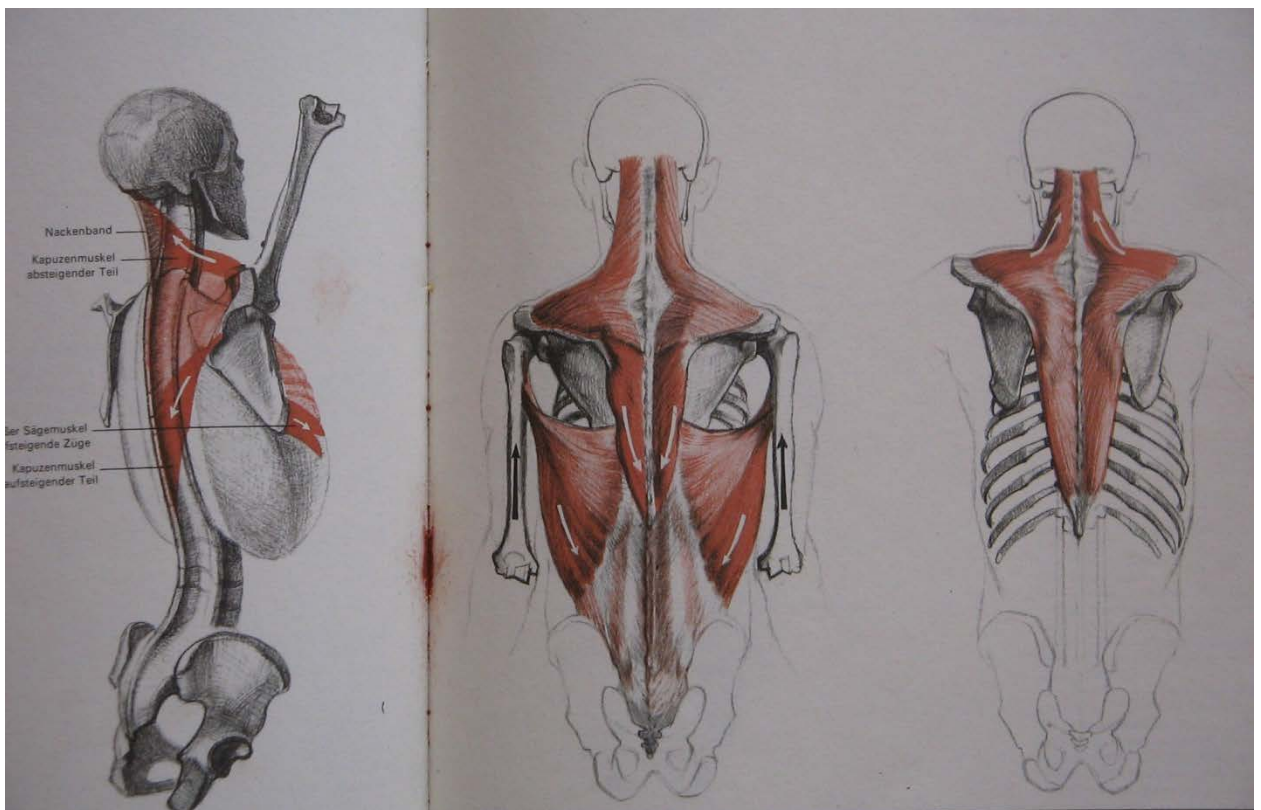
Рёбра



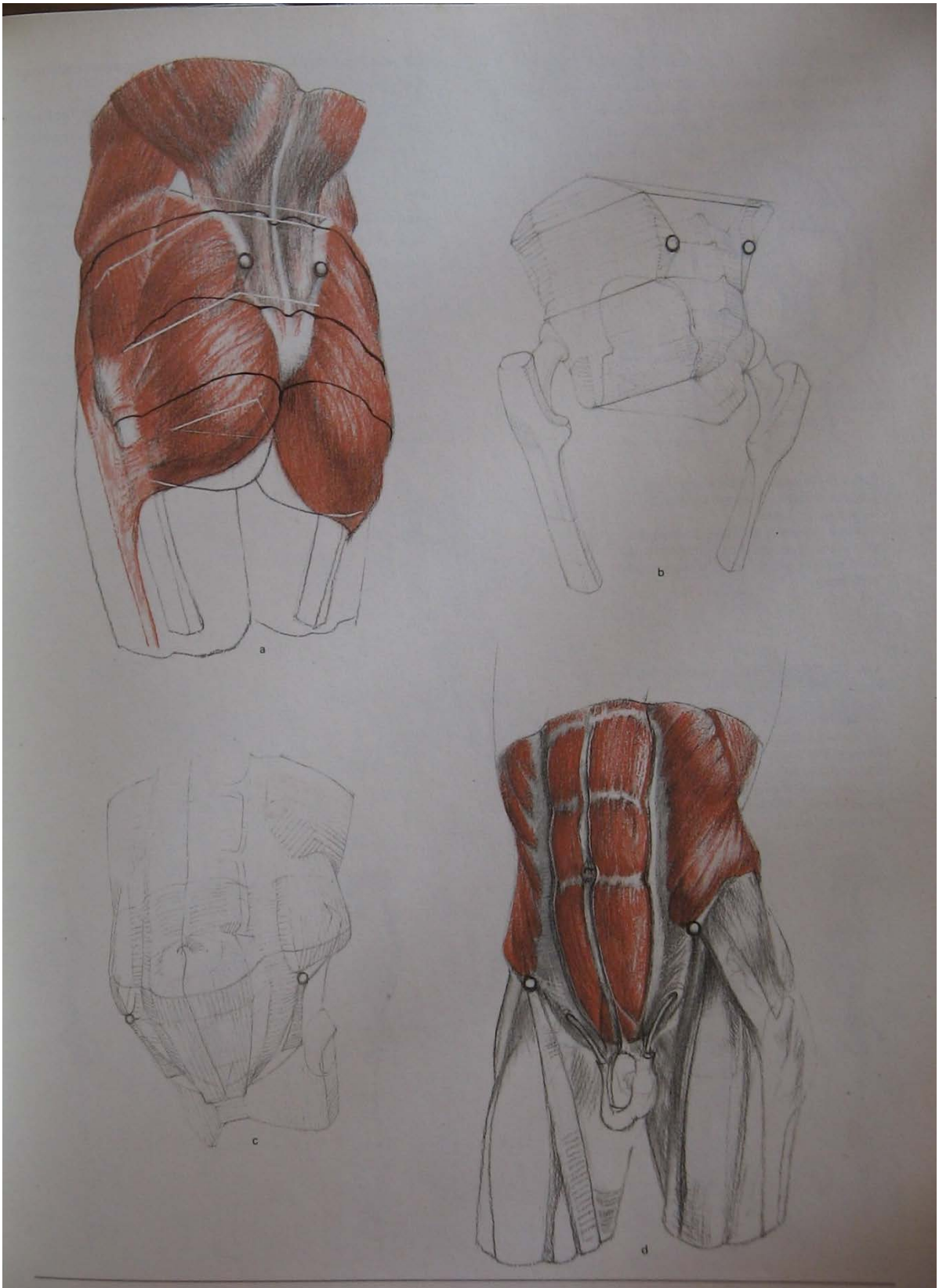
Грудная клетка в движении



Плечевой пояс. Лопатка. Ключица.

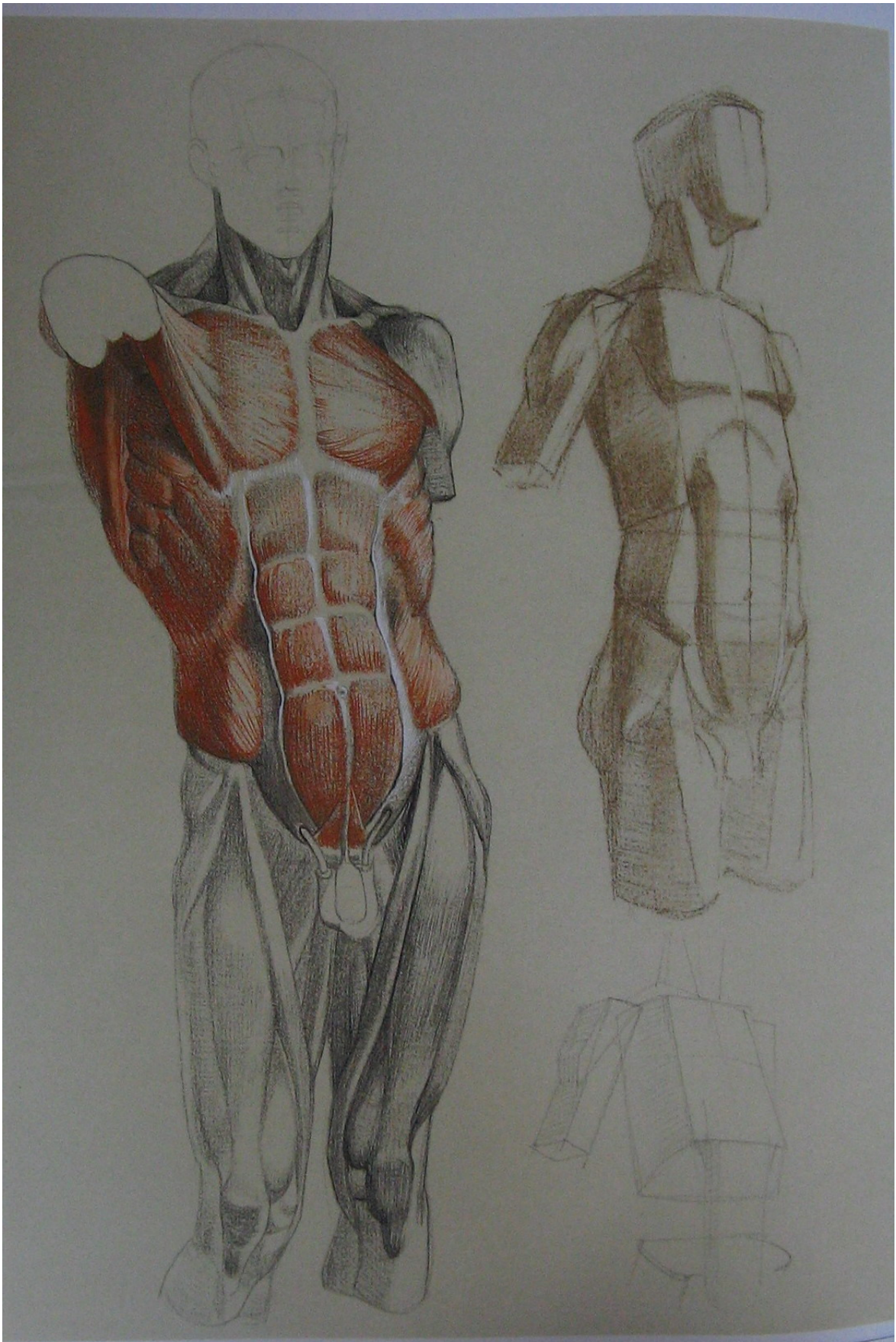


Мышцы спины

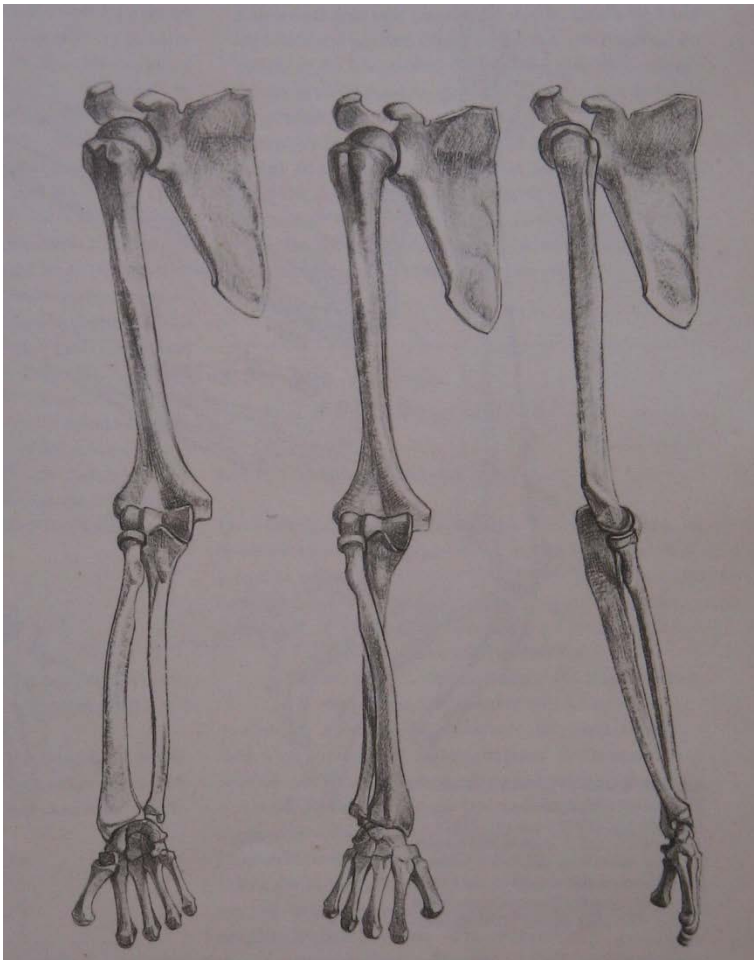


Мышцы тазового пояса и мышцы торса

Торс человека



Торс человека



Кости верхней конечности

Плечевая кость

Кости предплечья:

локтевая кость,

лучевая кость.

Кости кисти

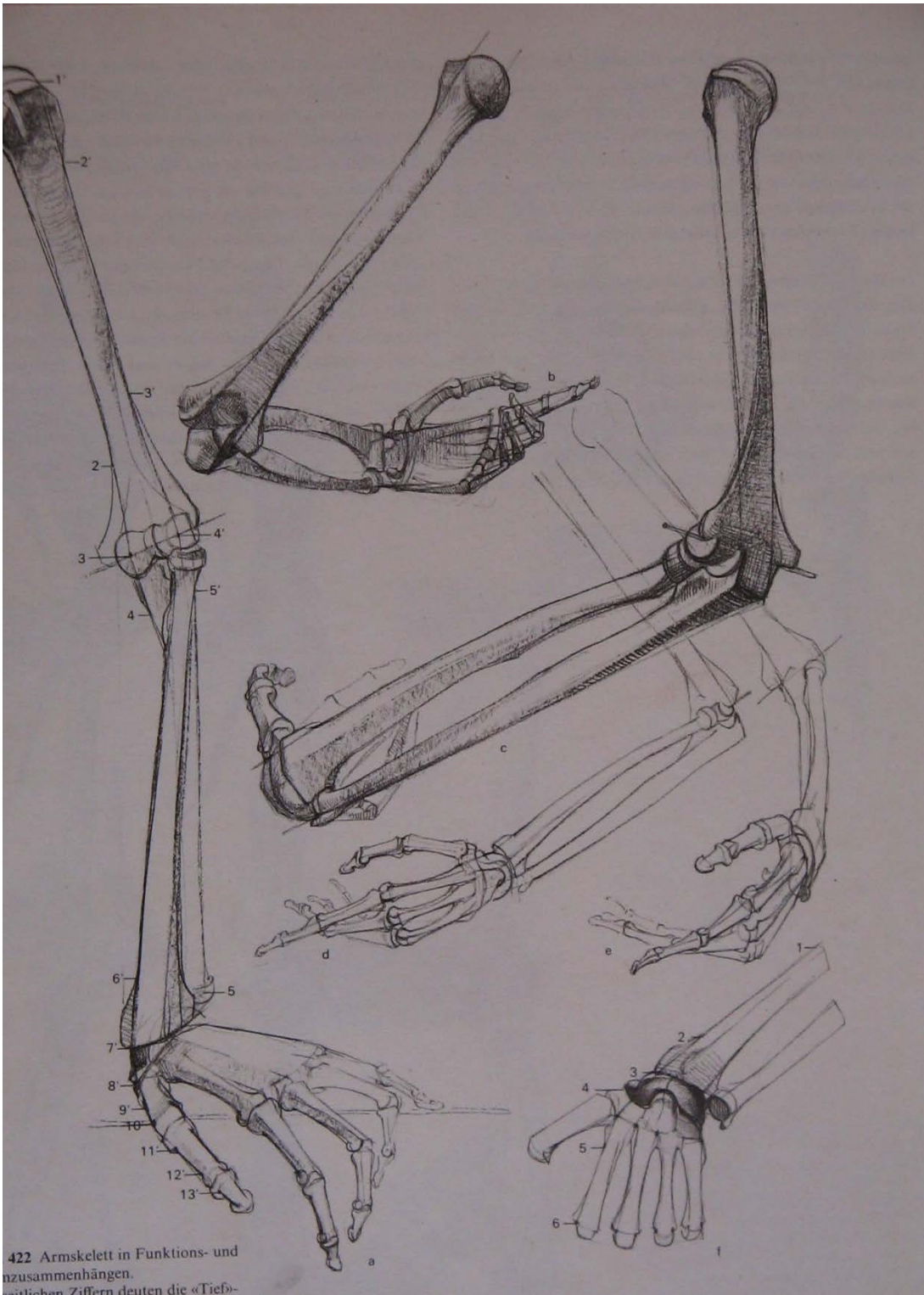
кости запястья

кости пясти

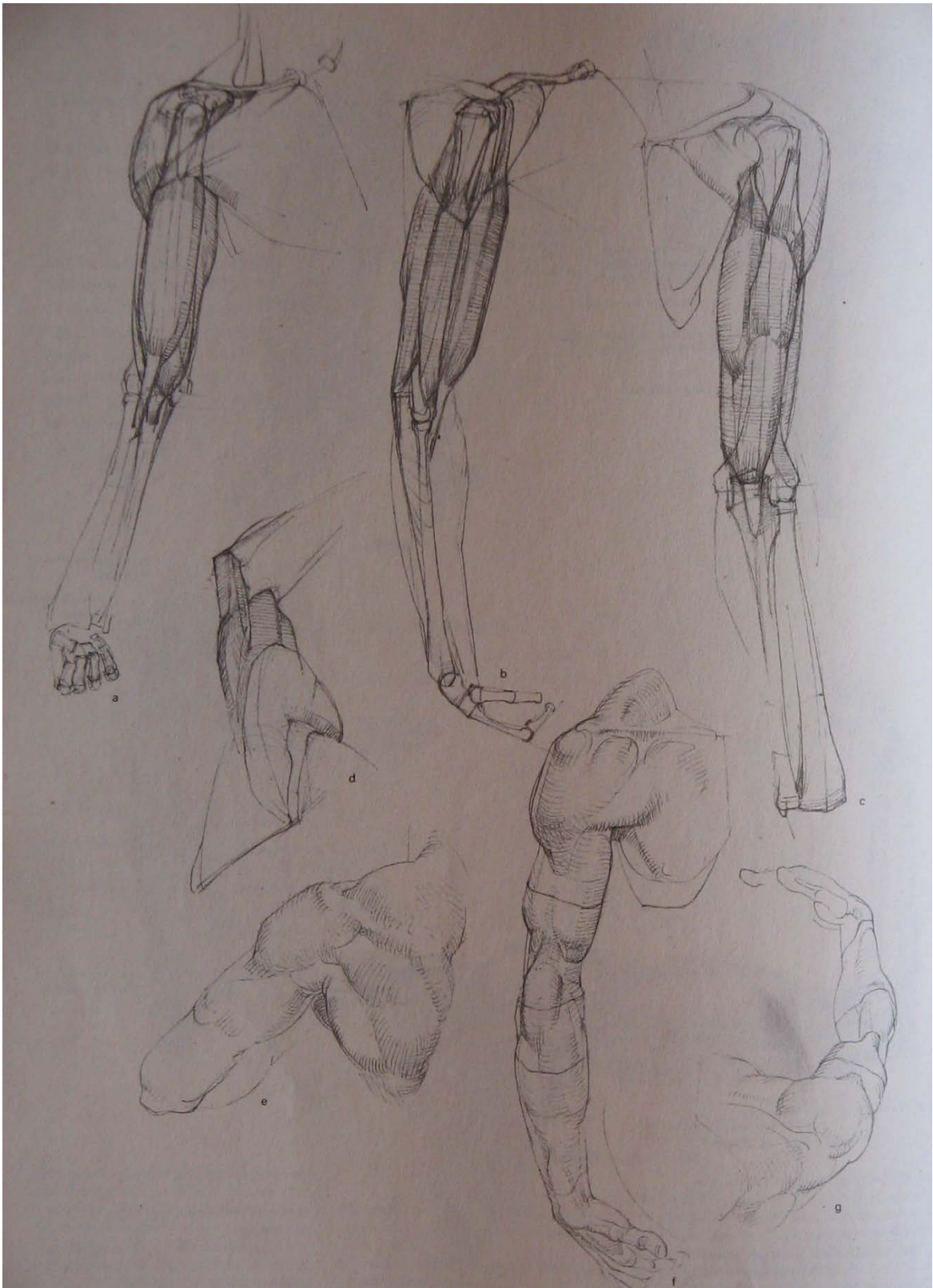
1-ые фаланги

2-ые фаланги

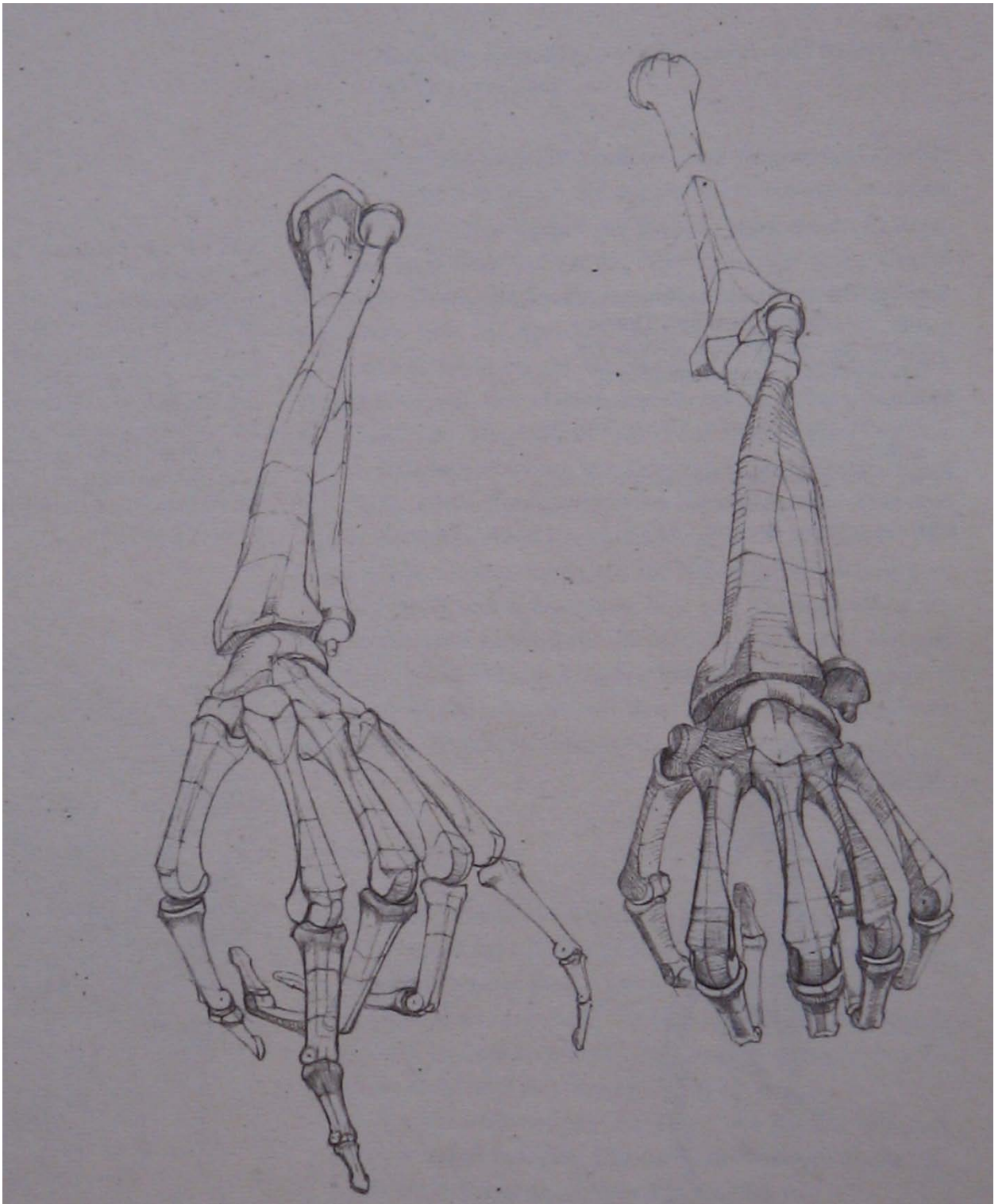
3-ие, ногтевые фаланги



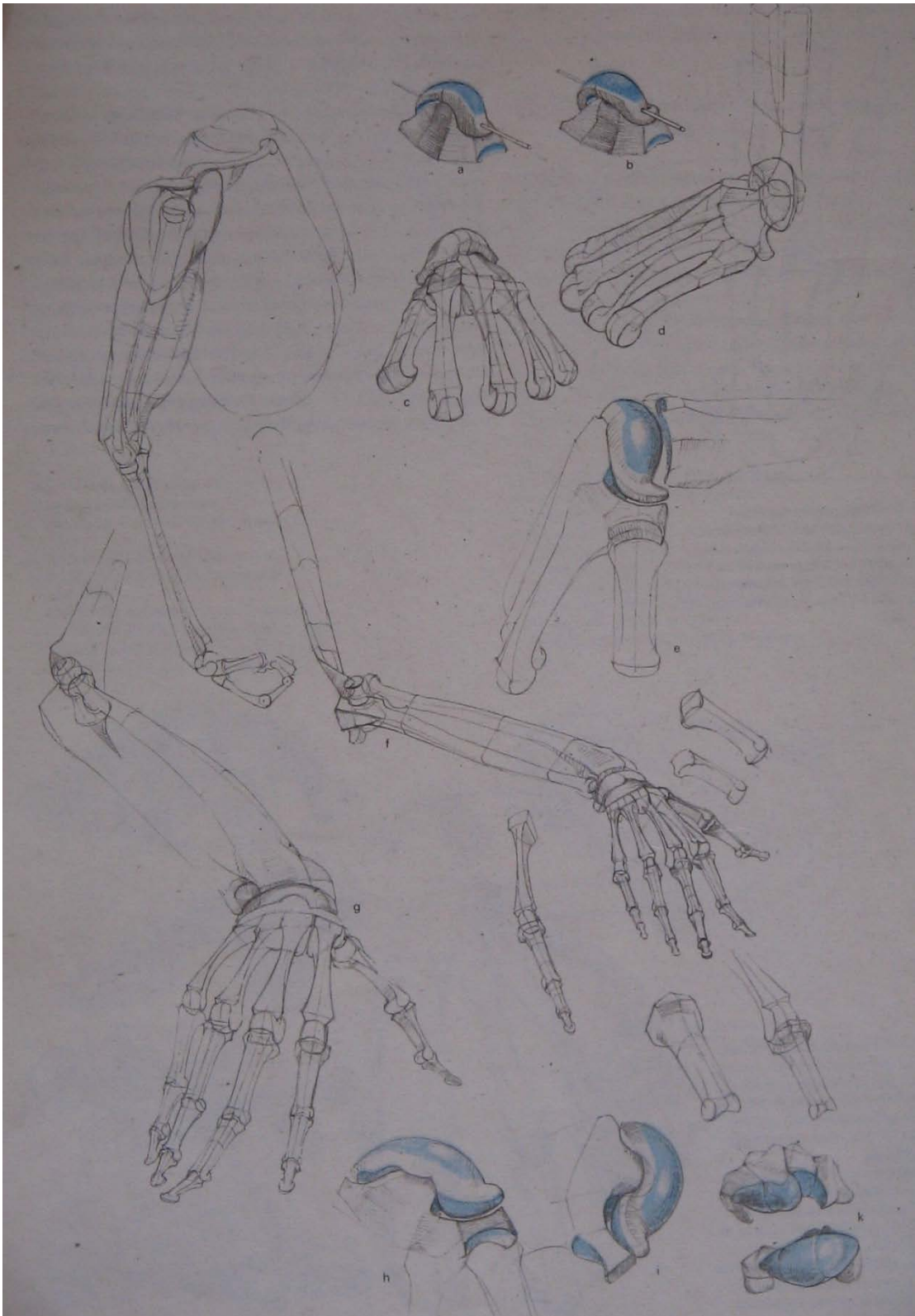
Кости верхней конечности в движении



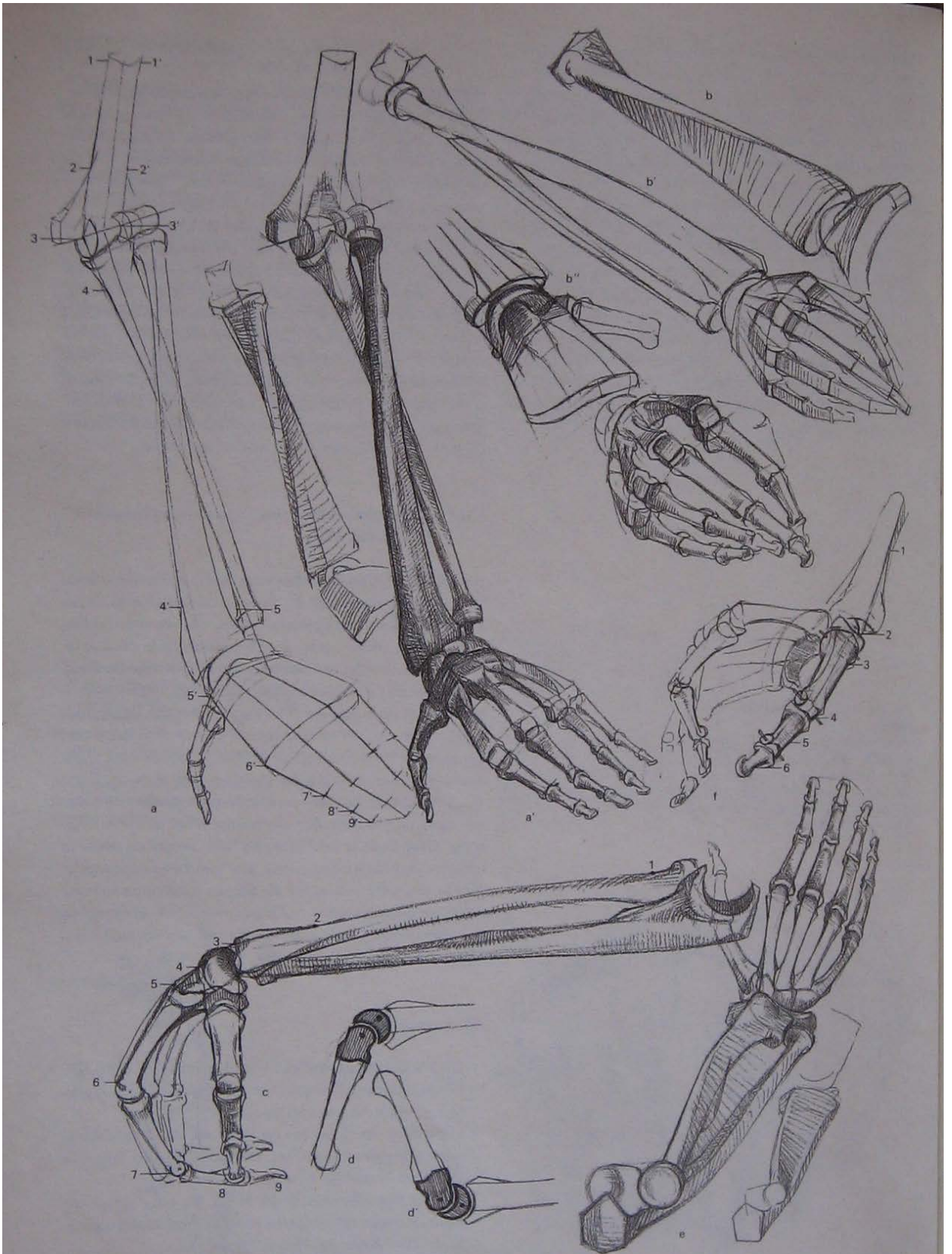
Мышцы верхней конечности в движении



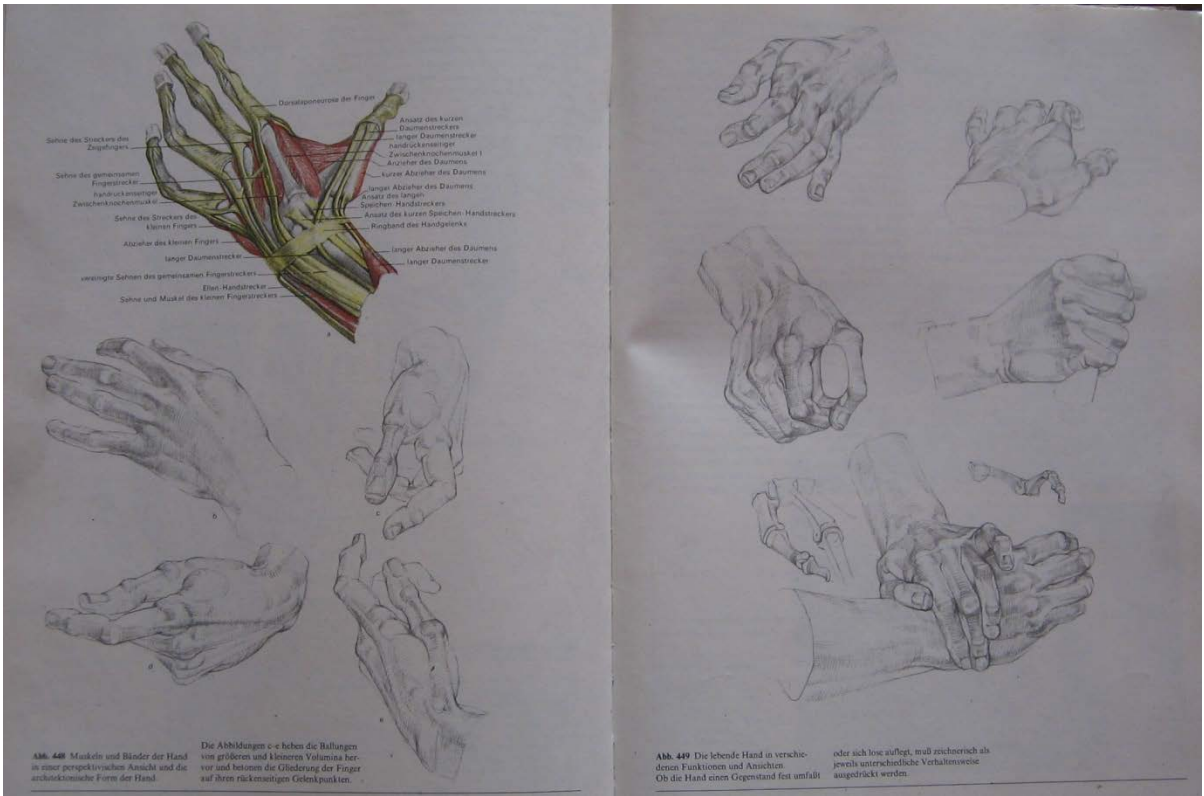
Кости кисти



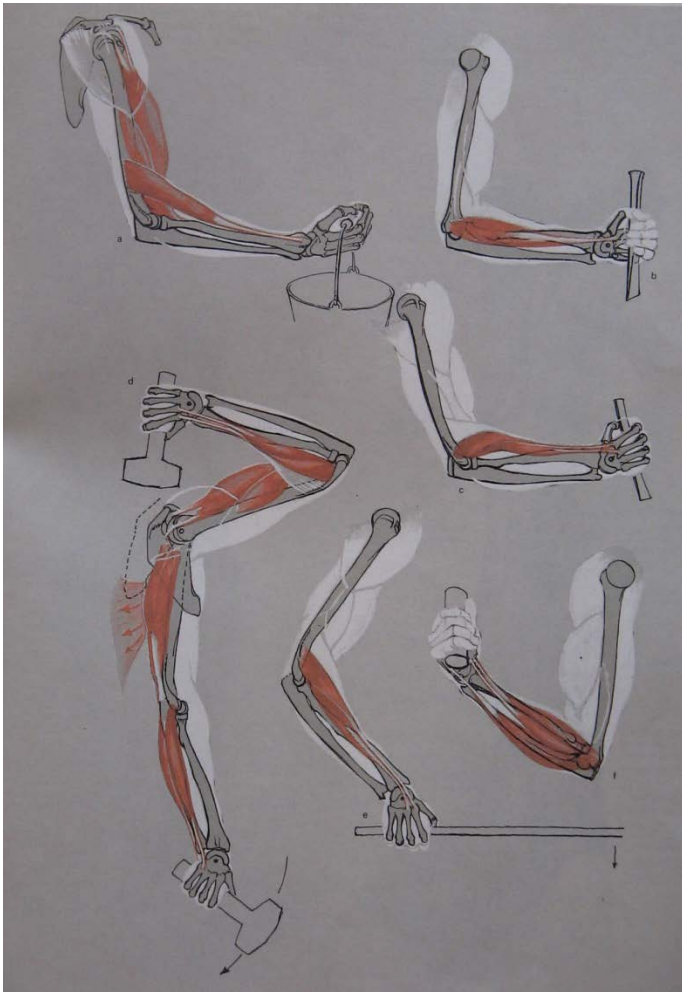
Кости кисти



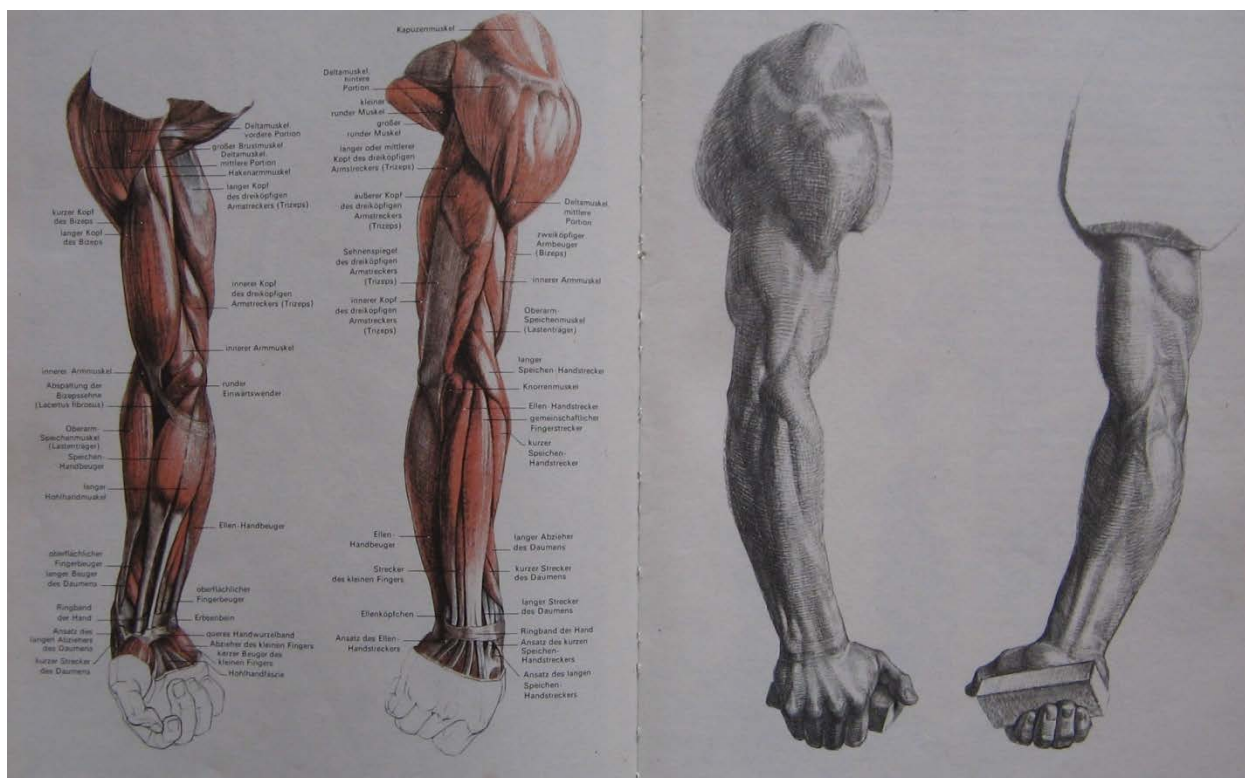
Кости верхней конечности в движении



Пластика кисти



Специфика движение верхней конечности



Мышцы верхней конечности

мышцы предплечья

сгибатели

глубокий слой

квадратный пронатор

длинный сгибатель большого пальца

глубокий сгибатель пальцев

поверхностный слой

поверхностный сгибатель пальцев

локтевой сгибатель кисти

длинная ладонная мышца

лучевой сгибатель кисти

круглый пронатор

разгибатели

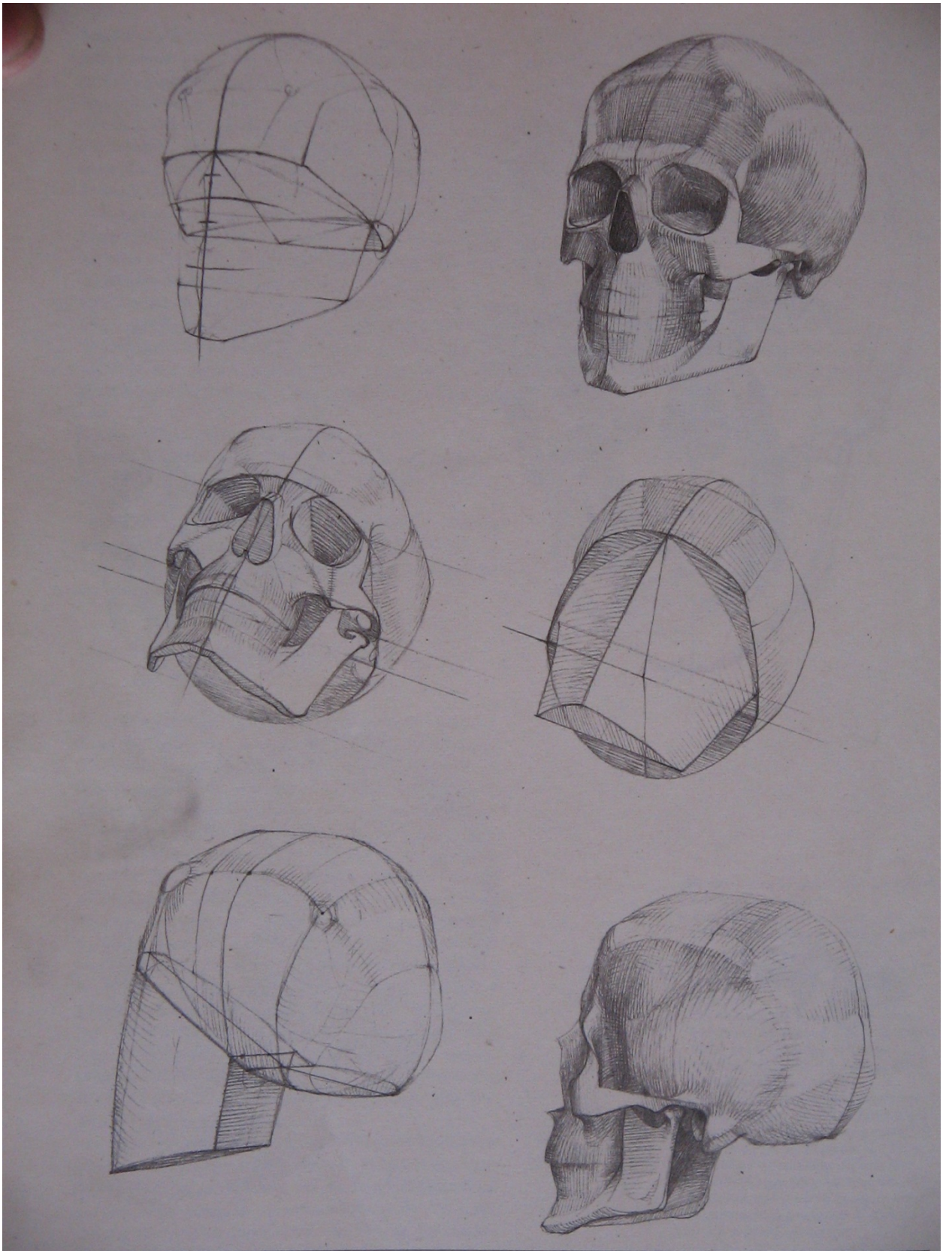
глубокий слой

собственный разгибатель указательного пальца

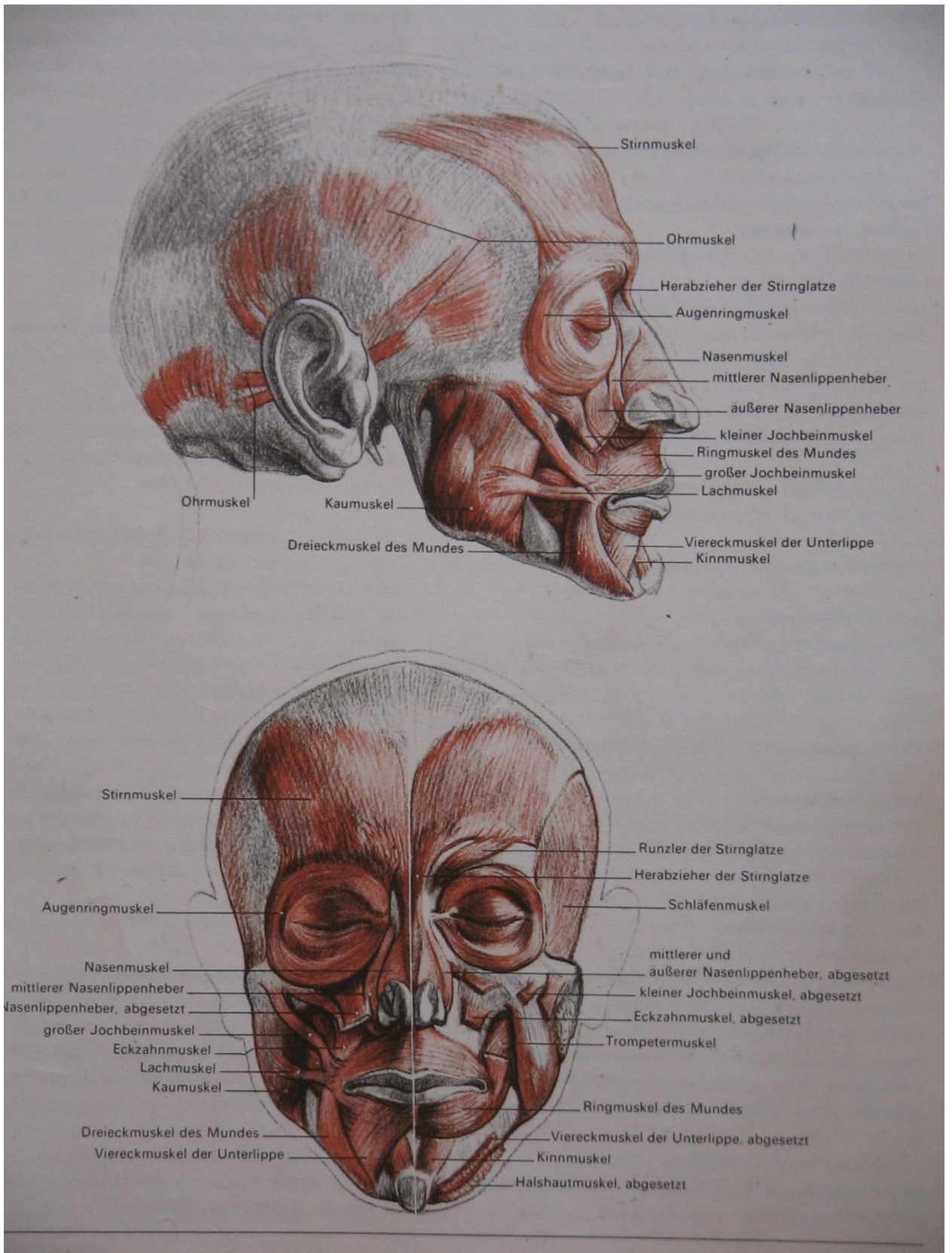
длинная отводящая мышца большого пальца

короткий разгибатель большого пальца

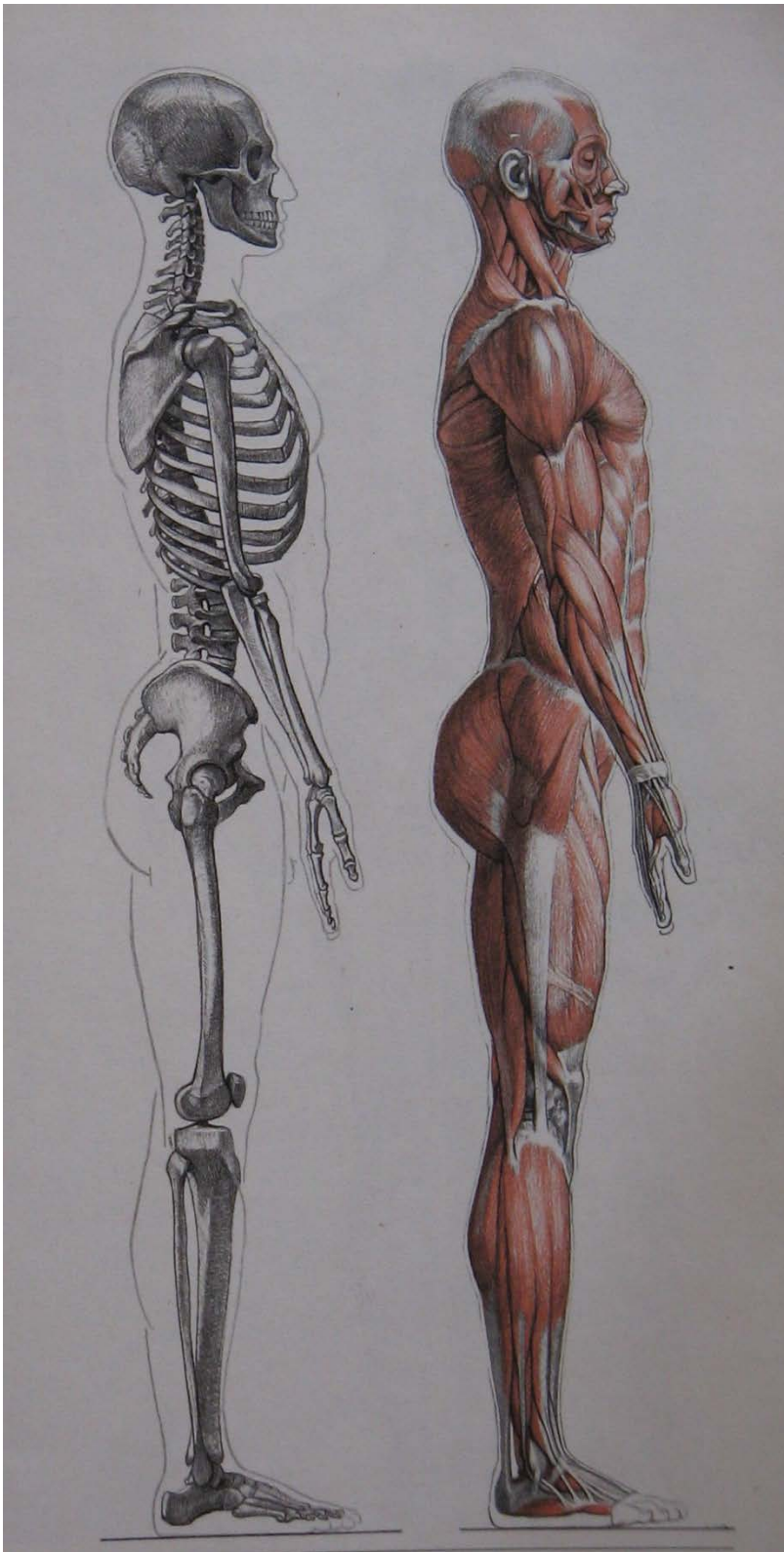
длинный разгибатель большого пальца



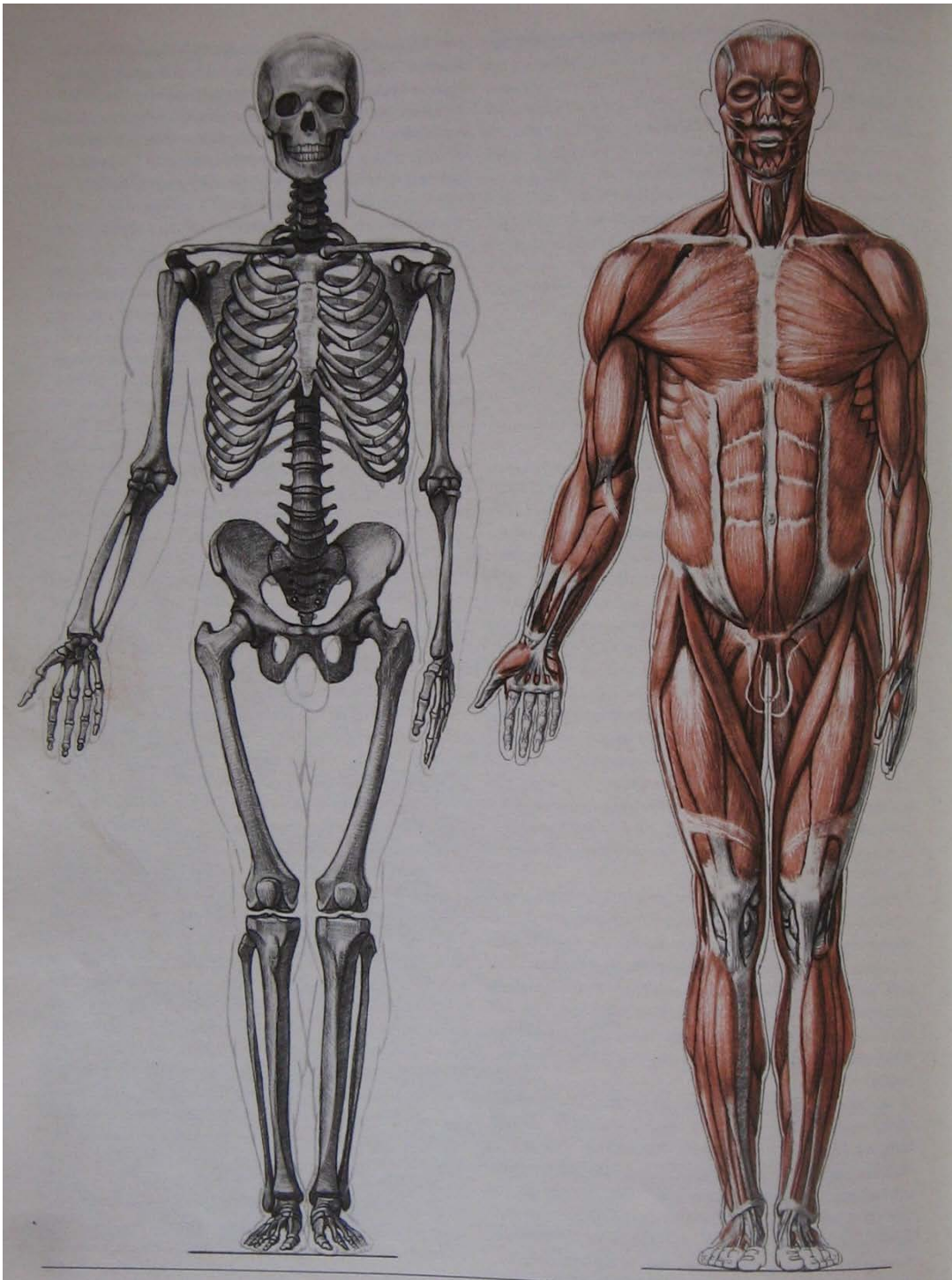
Череп человека



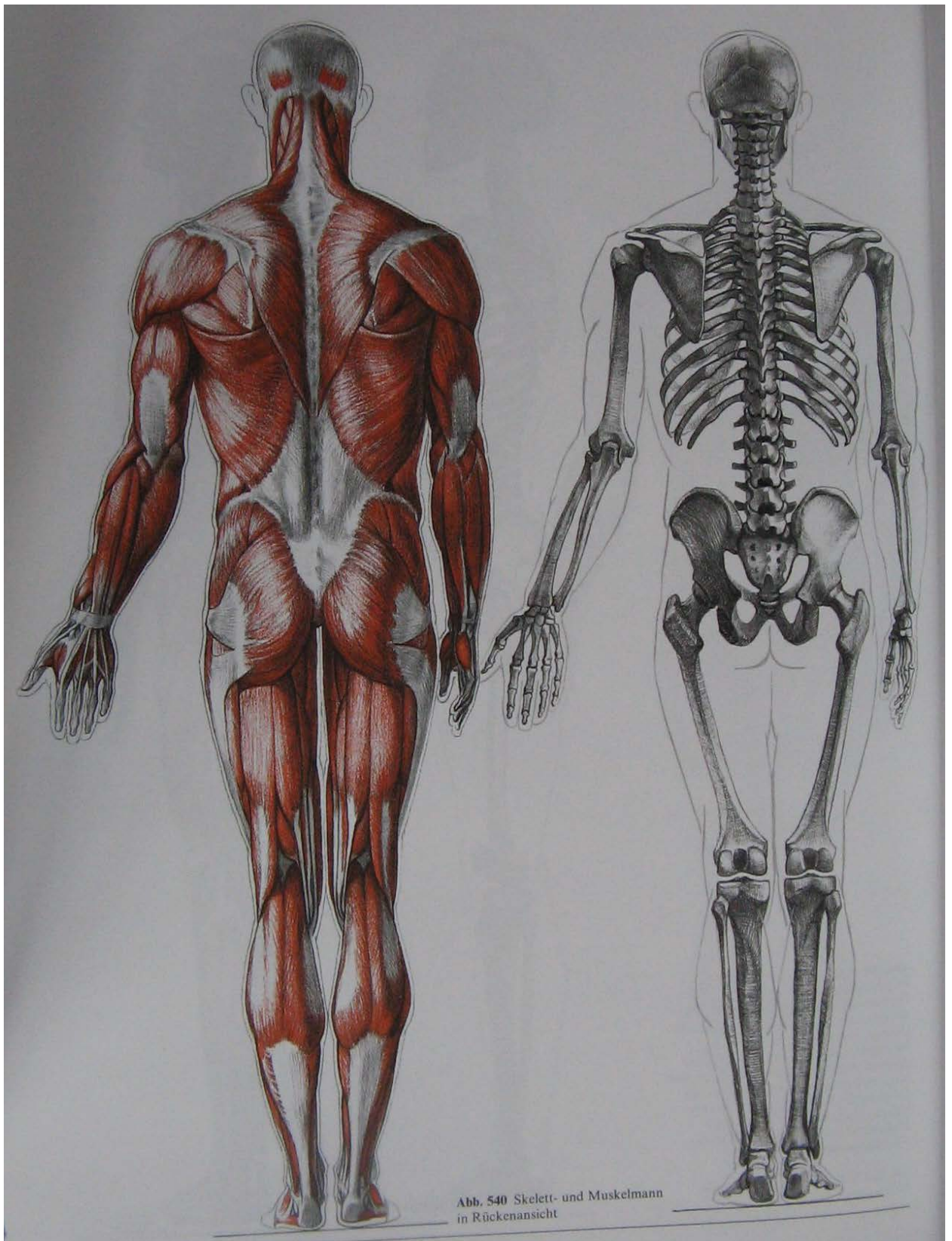
Мышцы лица



Костная и мышечная система тела человека (вид сбоку)



Костная и мышечная система тела человека(вид спереди)



Костная и мышечная система тела человека (вид сзади)

РАЗДЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ

ЗАДАННІ ДЛЯ ЛАБАРАТОРНЫХ РАБОТ

Заданне1. Малюнкi анататамiчных таблiц костнай сiстэмы чалавека: чэрап; косцi верхняй канечнасцi; косцi ніжняй канечнасцi; шкелет тулава.

Заданне2. Малюнкi анататамiчных таблiц мышачнай сiстэмы чалавека: мышцы верхняй канечнасцi; мышцы ніжняй канечнасцi; мышцы тулава.

Заданне3. Накiды фiгуры чалавека ў руху.

Заданне4. Копiя класiчнага малюнка.

ЗАДАННІ ДЛЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ.

Тэма 1. Скелет чалавека

Заданне 1. Малюнкi анататамiчных таблiц костнай сiстэмы чалавека.

- 1.1. Чэрап.
- 1.2. Косцi верхняй канечнасцi.
- 1.3. Косцi ніжняй канечнасцi.
- 1.4. Скелет тулава.

Тэма 2. Мышачная сiстэма чалавека.

Заданне 2. Малюнкi анататамiчных таблiц мышачнай сiстэмы чалавека.

- 2.1. Мышцы верхняй канечнасцi.
- 2.2. Мышцы ніжняй канечнасцi.
- 2.3. Мышцы тулава.

Тэма 3. Прапорцыi i рух цела чалавека

Заданне 3. Накіды фігуры чалавека ў руху.

Заданне 4. Копія малюнка.

Форма кантролю – прагляд.

ПЫТАННІ ДА ЗАЛІКУ.

1. Развіццё пластычнай анатоміі.
2. Асноўныя анатамічныя паняцці.
3. Косці чэрапа.
4. Спалучэнне касцей чэрапа.
5. Спалучэнне пазваночніка і чэрапаі іх рух.
6. Косці плечавага пояса.
7. Плечавая косць.
8. Косці прадплечча.
9. Спалучэнне касцей верхняй канечнасці, яе рух.
10. Скелет кісці.
11. Косці тазавага пояса.
12. Бедраная косць.
13. Косці голені.
14. Спалучэнне касцей ніжняй канечнасці, яе рух.
15. Косці стапы.
16. Скелет тулава.
17. Пазваночнік.
18. Спалучэнне касцей пазваночніка і іх рух.
19. Суставы.
20. Мышцы твару.
21. Мышцы шыі.
22. Мышцы плечавага пояса.
23. Мышцы пляча.
24. Мышцы кісці.
25. Мышцы грудзяў і жывата.
26. Мышцы спіны.
27. Мышцы ніжняй канечнасці.

28. Мышцы стапы.

**КРЫТЭРЫ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ
СТУДЭНТАЎ**

Балы	Паказальнікі ацэнкі
1 (адзін)	Адмова адказваць, адсутнасць ведаў па вивучаемай дысцыпліне.
2 (два)	Фрагментарныя веды ў межах вивучаемай дысцыпліны. Частковая фіксацыя ў памяці студэнта асобных фактаў, з'яў і тэрмінаў вивучаемай дысцыпліны.
3 (тры)	Недастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарта; бессістэмнае аднаўленне студэнтам часткі праграманага матэрыялу. Ізалежанаць ведаў па асобных тэмах, тэрмінах, персаналіях, крыніцах.
4 (чатыры)	Дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарта. Недастаткова сістэмнае ўсведамленне студэнтам вивучаемай дысцыпліны, фрагментарнае аднаўленне тэрмінаў, частковыя веды будовы цела чалавека і спосабаў яго адлюстравання.
5 (пяць)	Сістэмнае усведамленне большай часткі праграманага вучэбнага матэрыялу, веданне структуры коснай і мышачнай сістэме чалавека, наяўнасць навыкаў графічнага адлюстравання. Наяўнасць неістотных памылак.
6 (шэсць)	Сістэмнае ўсведамленне большай часткі праграманага вучэбнага матэрыялу. Веданне асноўных анатамічных тэрмінаў, структуры коснай і мышачнай сістэмы чалавека. Упэўненае валоданне навыкамі графічнага адлюстравання фігуры чалавека. Наяўнасць неістотных памылак.
7 (сем)	Дастаткова поўныя веды па пытаннях вивучаемай дысцыпліны ў межах адукацыйнага стандарта. Разгорнутае апісанне і тлумачэнне аб'ектаў вивучэння, уменне аналізаваць і графічна адлюстроўваць будову цела чалавека, яго пластыку і рух. Сістэмныя веды па коснай і мышачнай сістэме чалавека. Наяўнасць адзінкавых неістотных памылак
8 (восем)	Поўныя, трывалыя, глыбокія веды, свабоднае аперыраванне вучэбным матэрыялам дысцыпліны. Разгорнутае апісанне і тлумачэнне коснай і мышачнай сістэмы чалавека; уменне

	аналізаваць і графічна адлюстроўваць будову цела чалавека, яго пластыку і рух. Сістэмныя веды па ўсіх пытаннях дысцыпліны ў межах адукацыйнага стандарта. Высокі ўзровень выканання заданняў. Наяўнасць адзінкавых неістотных памылак.
9 (дзевяць)	Сістэматызаваныя, глыбокія веды па ўсіх пытаннях вывучаемай дысцыпліны. Усведамленне студэнтам ролі і месца пластанатоміі ў сістэме навучання. Раскрыццё сутнасці тэарэтычных пытанняў, уменне аналізаваць і графічна адлюстроўваць будову цела чалавека, яго пластыку і рух. Уменне свабодна апераваць асноўнымі анатамічнымі паняццямі, карыстацца навукова-метадычнай літаратурай па акрэсленых пытаннях. Высокі ўзровень выканання заданняў; дасканалыя веды па косна-мышачнай сістэме чалавека.
10 (дзесяць)	Глыбокае асэнсаванне ўзаемасувязі пластанатоміі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Разуменне студэнтам агульнатэарэтычных пытанняў. Уменне прымяняць свае веды ў кантэксце прафесійнай дзейнасці, аналізаваць з'явы дэкаратаўна-прыкладнага мастацтва з улікам набытых ведаў. Уменне аналізаваць і графічна адлюстроўваць будову цела чалавека, яго пластыку і рух. Уменне свабодна апераваць асноўнымі анатамічнымі паняццямі, карыстацца навукова-метадычнай літаратурай па акрэсленых пытаннях. Высокі ўзровень выканання заданняў; дасканалыя веды па косна-мышачнай сістэме чалавека.

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДУЕМЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ.

- Падрыхтоўка, прагляд і аналіз анатамічных малюнкаў;
- выкананне і прагляд копій твораў мастакоў;
- выкананне, прагляд і аналіз замалёвак фігуры чалавека з натуры;
- выкананне тэставых заданняў па асобных тэмах;
- вуснае апытанне пад час правядзення практычных заняткаў.

ЛІТАРАТУРА ПА КУРСУ. АСНОЎНАЯ.

1. Гордеев, В.Т. Рисунок головы и фигуры человека: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по направлениям

"Искусство декоративно-прикладное", "Народное творчество", "Искусство изобразительное" / В. Т. Гордеенко. – Минск : Вышэйшая школа, 2017. – 144 с.

2. Лойко, Г.В. Практикум по пластической анатомии: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям "Живопись (по направлениям)", "Скульптура", "Графика", "Декоративно-прикладное искусство (по направлениям)", "Дизайн (по направлениям)", "Изобразительное искусство, черчение и народные художественные промыслы", "Народное творчество" / Г. В. Лойко. – Минск: Вышэйшая школа, 2022. - 166 с.: рис., табл.

3. Немцов, В.В. Кратковременный рисунок. набросок: учебно-методическое пособие для специальностей: 1-15 01 02 "Монументально-декоративное искусство (по направлениям)", 1-15 01 04 "Графика"; 1-15 01 03 "Скульптура"; 1-15 01 01 "Живопись (по направлениям)" / В. В. Немцов. – Минск: [Белорусская государственная академия искусств], 2018. – 167 с.: рис.

4. Приймова, М.Ю. Пластическая анатомия: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям "Живопись (по направлениям)", "Скульптура", "Графика", "Декоративно-прикладное искусство (по направлениям)", "Дизайн (по направлениям)", "Изобразительное искусство, черчение и народные художественные промыслы", "Народное творчество" / М. Ю. Приймова. – Минск: Вышэйшая школа, 2022. – 208 с., [10] л. цв. ил.

ЛІТАРАТУРА ПА КУРСУ. ДАДАТКОВАЯ.

1. Баммес, Годфрид. Пластическая анатомия и визуальное выражение Художественная пластическая анатомия / Годфрид Баммес. – СПб.: Дитон, 2012. – 240 с.

2. Бриджмен, Дж. Б. Человек как художественный образ. Полный курс анатомического рисования / Дж.Б.Бриджмен. // Пер. с англ. М.Авдониной. – М.: Эксмо, 2005. – 352с.

3. Клебер, Г. Полный курс рисунка обнажённой натуры для нач. и студ. худож. вузов / Г.Клебер. – М.: АСТ, Астрель, 2004 – 120с.

4. Ли, Н.Г. Основы учебного академического рисунка / Н.Г.Ли. – М.: ЭКСМО, 2019. – 480с., ил.

5. Роберто Ости Основы анатомии человека. Наглядное руководство для художников. – М.: КоЛибри,Ю 2020. – 304с.

6. Хейл, Р.Б. Изображение человеческой фигуры / Р.Б.Хейл. – Мн.: ПОПУРРИ, 2003. – 215с.
7. Хогарт, Б. Динамическая анатомия для художников / Б.Хогарт. – М.: АСТ, 2001. – 121с.
8. Шаура, Р.Ф. Малюнак у навучальным працэсе: дапам. для настаўнікаў / Р.Ф.Шаура. – Мн.: Беларусь, 2003. – 120 с.

ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ

Установа адукацыі

«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце БДУКМ

_____ С.Л. Шпарло

_____ 2022 г.

Рэгістрацыйны № ВД-_____ /вуч.

ПЛАСТАНАТОМІЯ

Вучэбная праграма дысцыпліны модуля

для спецыяльнасцей

1-18 01 01 Народная творчасць (па напрамках)

напрамаку спецыяльнасці 1-18 01 01-05 Народная творчасць (народныя

рамёствы) 1-15 02 01 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва напрамку

спецыяльнасці 1-15 02 01-07 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва

(рэстаўрацыя твораў),

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі ОСВО 1-21 04 02-2013 па спецыяльнасці 1-18 01 01 Народная творчасць (па напрамках), 1-15 02 01 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва, вучэбнага плана ўстанова вышэйшай адукацыі па напрамаку спецыяльнасці 1-18 01 01-05 Народная творчасць (народныя рамёствы), напрамку спецыяльнасці 1-15 02 01-07 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва (рэстаўрацыя твораў).

СКЛАДАЛЬНІКІ:

А.В.Шаціло, ст.выкладчык кафедры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

І.М.Скварцова, загадчык аддела выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ДНУ «Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі» філіял «Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклёру імя Кандрата Крапівы», кандыдат мастацтвазнаўства.

В.В.Старыкава кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт кафедры народна-інструментальнай музыкі ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 1 ад 01.09.2022 г.); Саветам факультэта мастацкай культуры ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 2 ад 22.09.2022 г.)

Саветам універсітэта ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 1 ад 27.09.2022 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вывучэнне дысцыпліны “Пластанатомія” з’яўляецца важнай часткай прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў па ўсіх мастацкіх спецыяльнасцях для таго, каб свабодна і адэкватна ствараць выявы чалавека пры выкананні заданняў па мастацкіх дысцыплінах, у кампазіцыйных праектах, пры стварэнні курсавых і дыпломных работ. Праграма забяспечвае міждысцыплінарныя сувязі з такімі спецыяльнымі дысцыплінамі як “Малюнак”, “Жывапіс”, “Кампазіцыя”, “Народнае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”, “Скульптура”, “Дызайн”.

У сувязі з гэтым праграма разлічана на тое, каб даць студэнтам веды пра гісторыю пластычнай анатоміі як навукі; асноўныя анатамічныя паняцці; прапорцыі і рухі цела чалавека; косці чэрапа; косці верхняй канечнасці; косці ніжняй канечнасці; шкілет тулава; мышцы галавы; мышцы верхняй канечнасці; мышцы ніжняй канечнасці; мышцы тулава.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – развіццё мастацкіх здольнасцей асобы праз фарміраванне цэласнай сістэмы ведаў пра будову, пластыку і рух цела чалавека.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- засваенне асноўных паняццяў і тэрмінаў анатамічнай навукі;
- вывучэнне костнай і мышачнай сістэмы чалавека;
- аналіз будовы і рухаў цела чалавека;
- выяўленне сутнасных рыс і характэрных форм касцей і мышц у іх узаемасувязі;
- набыццё навыкаў адлюстравання чалавека графічнымі сродкамі.

У выніку засваення дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- асноўныя паняцці і тэрміны анатамічнай навукі;
- касцявую сістэму чалавека (шкілет);
- мышачную сістэму чалавека;
- сутнасць пластыкі і рухаў цела чалавека.

умець:

- выяўляць сутнасныя рысы і характарныя формы касцей і мышцаў і іх узаемасувязь;
- аналізаваць пабудову і рухі цела чалавека;
- анатамічна правільна адлюстроўваць чалавека графічнымі сродкамі.

валодаць:

- асноўнымі анатамічнымі паняццямі;
- метадыкай пабудовы руху цела чалавека;
- навыкамі адлюстравання цела чалавека.

Асноўнымі педагагічнымі метадамі і тэхналогіямі навучання пластычнай анатоміі, якія садзейнічаюць набыццю студэнтамі ведаў у галіне пластычнай анатоміі вылучаюцца наступныя:

- эмацыянальна-рацыянальны аналіз твораў сусветнага выяўленчага мастацтва;
- практычнае паэтапнае вывучэнне косна-мышачнай сістэмы чалавечага цела і выкананне плоскасна-графічных малюкаў анатамічных табліц;
- назіранне і аналіз пры вывучэнне будовы, пластыкі і руху цела чалавека
- інтэрактыўныя метады пры выкананні і абмеркаванні аўдыторных і самастойных заданняў.

Засваенне адукацыйнай праграмы павінна забяспечыць фарміраванне наступных груп кампетэнцый.

Акадэмічныя кампетэнцыі:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і творчых задач.

АК-2. Валодаць сісітэмным і параўнальным аналізам.

АК-10. Валодаць метадамі і сродкамі пазнання, навучання, самакантролю для інтэлектуальнага развіцця, павышэння культурнага ўзроўню, прафесійнай кампетэнцыі.

Сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:

САК-1. Валодаць якасцямі грамадскасці.

САК-7. Быць здольным асэнсавана ўспрымаць і беражліва адносіцца да гістарычнай, культурнай спадчыны Беларусі і свету, культурных традыцый і рэлігійных поглядаў.

Прафесійныя кампетэнцыі:

ПК-5. Карыстацца інфармацыйнымі рэсурсамі для шматбаковага забеспячэння арганізацыйна-кіраўніцкай дзейнасці ў галіне народнай творчасці.

ПК-35. Ствараць мастацкія творы ў галіне выяўленчага і народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Вучэбная праграма складзена на аснове Адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі АСВА 1-18 01 01-2013 па спецыяльнасці 1 18 01 01 Народная творчасць (па напрамках) і вучэбнага плана па спецыяльнасць 1-18 01 01-04 Народная творчасць (народныя рамёствы) гэг. № С 1-18-1-004/тып. ад 30.05.2013г.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне дысцыпліны “Пластанатомія” ўсяго адводзіцца 110 гадзін, з якіх 70 аудыторных (62 лабараторных, 8 лекцый). Рэкамендаваная форма кантролю ведў студэнтаў – залік.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Нумар раздзела,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аудыторных гадзін						Іншае	Форма кантроля
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Кіруемая самастойная			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1.	1. Развіццё пластычнай анатоміі як навукі	2							

2.	2. Асноўныя анатамічныя паняцці	2						
3.	3. Прапорцыі і рух цела чалавека	4			10			
4.	4. Косці чэрапа				6			
5.	5. Косці верхняй канечнасці				4			
6.	6. Косці ніжняй канечнасці				4			
7.	7. Шкелет тулава				6			
8.	8. Мышцы галавы				6			
9.	9. Мышцы верхняй канечнасці				8			
10.	10. Мышцы ніжняй канечнасці				8			
11.	11. Мышцы тулава				10			
	Усяго	4			52			залік
Разам		110						

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛА

РАЗДЗЕЛ I. АГУЛЬНЫЯ ПЫТАННІ ПЛАСТЫЧНАЙ АНАТОМІІ

Тэма 1. Уводзіны. Развіццё пластычнай анатоміі

З гісторыі развіцця дысцыпліны. Выявы чалавека ў мастацтве старажытных культур Егіпта, Грэцыі. Мастацтва эпохі адраджэння як пачатак навуковага вывучэння анатоміі чалавечага цела. Трактаты Леанарда да Вінчы, доследы Мікелянджэла, Альбрэхта Дзюрэра і інш. Вымярэнне прапорцый чалавека. Метады Леанарда да Вінчы і Альбрэхта Дзюрэра. Пластычная анатомія – аснова прафесійных ведаў мастака пры адлюстраванні чалавека.

Тэма 2. Асноўныя анатамічныя паняцці

Апісанне цела чалавека. Абазначэнні напрамкаў, палажэнняў асобных частак і агульных форм. Галоўныя плоскасці і восі, адносіны частак да чэрапа

альбо стапы, вызначэнне большай ці меншай аддаленасці часткі ад вонкавай паверхні цела.

Суставы аб'ядноўваюць косці ў адзіную сістэму. Такое спалучэнне можа быць рухомым альбо нерухомым. Нерухомае злучэнне: шоў альбо сінхандроз. Рухомае спалучэнне. Форма суставаўных паверхняў. Галоўныя віды суставаў: маларухомы, блакавідны, вярчальны, шарападобны, седлападобны суставы.

Форма і функцыя мышцаў. Сухажылі, сухажыльныя перамычкі, апанеўрозы, фасцыі, сухажыльныя дугі, звязкі.

Тэма 3. Агульная будова, прапорцыі і рух цела чалавека

Асновай цела чалавека з'яўляецца касцявы шкілет. Асобныя косці злучаюцца паміж сабою рознымі спосабамі. Складаецца больш чым з 200 касцей, большасць з якіх – парныя. Па форме косці бываюць доўгія, плоскія, шырокія, мелкія і няправільныя.

Пры вывучэнні прапорцый цела ўлічваюцца толькі сярэднія памеры, пры чым сярэдняя высата цела чалавека для розных рас розныя.

Вымярэнні прапорцый цела чалавека. Метад Леанарда да Вінчы, калі адзінкай вымярэння з'яўляецца даўжыня твару. Папярочныя памеры, якія характарызуюць розніцу паміж мужчынскай і жаночай фігурамі. Прапорцыі цела чалавека ў розным узросце: адзін, пяць, дзесяць, чатырнаццаць год. Параўнанне суадносн даўжыні галавы з іншымі часткамі цела.

Калі чалавек рухаецца, пры апісанні той ці іншай позы гаворка ідзе пра пераменнае перамяшчэнне і падтрыманні цэнтры цяжару.

РАЗДЗЕЛ II. ШКЕЛЕТ ЧАЛАВЕКА

Тэма 4. Косці чэрапа

Косці чэрапа падзяляюцца на дзве групы.

Косці твару: лобная (*os frontale*), цемянная (*ossa parietalia*), патылічная (*os occipitale*), клінападобная (*os sphenoidale*), скроневая (*os temporale*).

Косці мазгавога чэрапа: верхняя сківіца (*maxilla*), скулавая косць (*os zygomaticum*), насавыя косці (*ossa nasalia*), ніжняя сківіца (*mandibula*).

Спалучэнне касцей чэрапа, суставаў ніжняй сківіцы. Спалучэнне пазваночніка і чэрапа і іх рух.

Тэма 5. Косці верхняй канечнасці

Косці плечавога пояса. Лапатка (*scapula*), яе будова і форма. Ключыца (*clavicula*). Злучэнне касцей плечавога пояса: лапаткі, ключыцы і плечавой касці.

Косці свабоднай верхняй канечнасці. Плевавая косць (*humerus*). Косці перадплечча: локцевая косць (*ulna*), прамянёвая косць (*radius*). Спалучэнне касцей верхняй канечнасці, яе рух. Склад локцевага сустава і яго рух.

Шкелет кісці. Косці запясця (*ossa carpi*) Косці пясці (*ossa metacarpalia*). Фалангі пальцаў (*phalanges digitorum manus*). Суставы і рух кісці, суставы і рух пальцаў.

Тэма 6. Косці ніжняй канечнасці

Косці тазавага пояса. Безыменная косць (*os coxae*) складаецца з трох частак: падуздышная косць (*os ilium*), сядалішчная косць (*os ischii*), лабковая косць (*os pubis*). Спалучэнне касцей таза.

Косці свабоднай ніжняй канечнасці. Бядро (*femur*). Косці галёнкі: вялікагалёначная косць (*tibia*), малагалёначная косць (*fibula*). Спалучэнне касцей ніжняй канечнасці, яе рух: тазабедраны суставаў, каленны суставаў, спалучэнне са ступнёю.

Ступня складаецца з трох частак.

Перадплюсна: пятачная косць (*calcaneus*), лодкападобная косць (*os naviculare pedis*), клінападобныя косці (*ossa cuneiformia*), кубападобная косць (*os cuboideum*).

Шкелет плюсны. Будова пальцаў.

Тэма 7. Шкелет тулава

Косці тулава падзяляюцца на тры групы: пазванкі (*vertebrae*), рэбры (*costae*), грудная косць альбо грудзіна (*sternum*).

Пазваночны слуп: склад, будова і колькасць пазванкоў; крыж (*os sacrum*), хвасец (*os coccyges*). Асаблівасці будовы першага, другога і сёмага шыйных пазванкоў.

Спалучэнне касцей грудной клеткі: спалучэнне рэбраў, пазваночніка і грудзіны. Костная сістэма тулава і яго рух.

РАЗДЗЕЛ III. МЫШАЧНАЯ СІСТЭМА ЧАЛАВЕКА

Тэма 8. Мышцы галавы

Мышцы галавы падзяляюцца на тры часткі.

Мышцы чарапнога даху: патылічная мышца (*m. occipitalis*), лобная мышца (*m. frontalis*).

Мімічныя мышцы: кругавая мышца вока (*m. orbicularis oculi*), мышца, якая зморшчвае бровы (*m. corrugator supercilii*), насавая мышца (*m. nasalis*), кругавая мышца рота (*m. orbicularis oris*), чатырохвугольная мышца верхняй губы (*m. quadratus labii superioris*), мышца, якая падымае вугал рота (*m.*

levator anguli oris), скулавая мышца (*m. zygomaticus*), мышца смеху (*m. risorius*), трохвугольная мышца (*m. triangulabis*), чатырохвугольная мышца верхняй губы (*m. quadratus labii inferioris*), мышца падбародка (*m. mentalis*), шчочная мышца (*m. buccinator*).

Жавальныя мышцы: жавальная мышца (*m. masseter*), скроневае мышца (*m. temporalis*).

Вочы, вушы, нос, рот, іх будова і форма.

Мышцы шыі. Мышцы, якія знаходзяцца вышэй пад'язычнай касці: двухбрушная мышца ніжняй сківіцы (*m. digastricus*), шылапад'язычная мышца (*m. stylohyoideus*), сківічна-пад'язычная мышца (*m. mylohyoideus*).

Мышцы, якія знаходзяцца ніжэй пад'язычнай касці: грудзінна-пад'язычная мышца (*m. sternothyroideus*), грудзінна-шчытападобная мышца (*m. thyrohyoideus*), лапатачна-пад'язычная мышца (*m. omohyoideus*).

Паверхневыя мышцы шыі: грудзінна-ключычна-соскападобная мышца (*m. sternocleidomastoideus platysma*).

Тэма 9. Мышцы верхняй канечнасці

Мышцы плечаваго пояса: надостная мышца (*m. supraspinatus*), падостная мышца (*m. infraspinatus*), малая круглая мышца (*m. teres minor*), вялікая круглая мышца (*m. teres major*), падлапатачная мышца (*m. subscapularis*), дэльтападобная мышца (*m. deltodeus*).

Мышцы пляча.

Згінальнікі: клюваплечавая мышца (*m. coracobrachialis*), плечавая мышца (*m. brachialis*), двухгаловая мышца пляча (*m. biceps brachii*).

Разгінальнікі: трохгаловая мышца пляча (*m. triceps brachii*), локцевая мышца (*m. anconaeus*).

Мышцы перадплечча.

Згінальнікі.

Глыбокі слой: квадратны пранатар (*m. pronator quadratus*), доўгі згінальнік вялікага пальца (*m. flexor pollicis longus*), глыбокі згінальнік пальцаў (*m. flexor digitorum profundus*).

Паверхневы слой: паверхневы згінальнік пальцаў (*m. flexor digitorum sublimis*), локцевы згінальнік кісці (*m. flexor carpi ulnaris*), Доўгая далоневая мышца (*m. palmaris longus*), прамянёвы згінальнік кісці (*m. flexor carpi radialis*), круглы пранатар (*m. pronator teres*).

Разгінальнікі.

Глыбокі слой: уласны разгінальнік указальнага пальца (*m. extensor indicis proprius*), доўгая мышца, якая адводзіць вялікі палец (*m. abductor pollicis longus*), кароткі разгінальнік вялікага пальца (*m. extensor pollicis*

brevis), доўгі разгінальнік вялікага пальца (*m. extensor pollicis longus*), мышца, якая верціць наверх (*m. supinator*).

Паверхневы слой: доўгі прамянёвы разгінальнік кісці (*m. extensor carpi radialis longus*), кароткі прамянёвы разгінальнік кісці (*m. extensor carpi radialis brevis*), агульны разгінальнік пальцаў (*m. extensor digitorum communis*), уласны разгінальнік V пальца (*m. extensor digiti quinti proprius*), локцевы разгінальнік кісці (*m. extensor carpi ulnaris*), плечапрамянёвая мышца (*m. brachioradialis*).

Мышцы кісці.

Тэма 10. Мышцы ніжняй канечнасці

Мышцы тазавага пояса.

Мышцы ўнутранай групы. Падуздышна-паяснічная мышца (*m. intiopsoas*) складаецца з двух мышцаў: падуздышной (*m. iliacus*) і вялікай паяснічнай мышцы (*m. psoas major*).

Мышцы вонкавай групы: квадратная мышца бядра (*m. quadratus femoris*), верхняя і ніжняя блізнецныя мышцы (*m. gemellus superior et inferior*), унутраная запіральная мышца (*m. obturator internus*), грушападобная мышца (*m. piriformis*), малая ягадзічная мышца (*m. glutaeus minimus*), сярэдняя ягадзічная мышца (*m. glutaeus medius*), мышца, якая напружвае шырокую фасцыю бядра (*m. tensor fasciae latae*), вялікая ягадзічная мышца (*m. glutaeus maximus*).

Мышцы бядра.

Разгінальнікі латэральная шырокая мышца бядра (*m. vastus lateralis*), медыяльная шырокая мышца бядра (*m. vastus medialis*), сярэдняя шырокая мышца бядра (*m. vastus intermedius*), прамая мышца бядра (*m. rectus femoris*), краўцоўская мышца (*m. sartorius*).

Згінальнікі: паўперапончатая мышца (*m. semimembranosus*), паўсухажыльная мышца (*m. semitendinosus*), двухгалоная мышца бядра (*m. biceps femoris*).

Мышцы, якія прыводзяць: вялікая прыводная мышца бядра (*m. adductor magnus*), кароткая прыводная мышца (*m. adductor brevis*), доўгая прыводная мышца (*m. adductor longus*), пяшчотная мышца (*m. gracilis*), грабенчыкавая мышца (*m. petineus*).

Мышцы галёнкі.

Разгінальнікі: доўгі разгінальнік пальцаў (*m. exetensor digitorum longus*), доўгі разгінальнік вялікага пальца (*m. exetensor hallucis longus*), пярэдня вялікагалёнчатая мышца (*m. tibialis anterior*).

Згінальнікі.

Глыбокі слой: падкаленная мышца (*m. popliteus*), доўгі згінальнік вялікага пальца (*m. flexor hallucis longus*), задняя вялікагалёнчатая мышца (*m. tibialis posterior*), доўгі згінальнік пальцаў ступні (*m. flexor digitorum longus*).

Паверхневы слой: трохгаловая мышца лыткі (*m. triceps surae*).

Малагалёнчатыя мышцы: кароткая малагалёнчатая мышца (*m. peroneus brevis*), доўгая малагалёнчатая мышца (*m. peroneus longus*).
Мышцы стапы: мышцы тыла стапы і мышцы падэшвы.

Тэма 11. Мышцы тулава

Мышцы грудзей: вялікая грудная мышца (*m. pectoralis major*) падключычная мышца (*m. subclavius*), малая грудная мышца (*m. pectoralis minor*) пярэдняя зубчатая мышца (*m. serratus anterior*).

Мышцы жывата: косая ўнутраная мышца жывата (*m. obliquus abdominis internus*), косая вонкавая мышца жывата (*m. obliquus abdominis externus*), пірамідальная мышца (*m. pyramidalis*), прамая мышца жывата (*m. rectus abdominis*).

Мышцы спіны.

Глыбокі слой: агульны разгінальнік спіны (*m. sacrospinalis*), даўжэйшая мышца спіны (*m. longissimus dorsi*), падуздышна-рэберная мышца (*m. iliocostalis*), задняя ніжняя зубчатая мышца (*m. serratus posterior inferior*), задняя верхняя зубчатая мышца (*m. serratus posterior superior*), мышца, якая падымае лапатку (*m. levator scapulae*), малая і вялікая ромбападобныя мышцы (*m. rhomboideus minor et major*), паўасцістая мышца галавы (*m. semispinalis capitis*), раменная мышца галавы (*m. splenius capitis*), раменная мышца (*m. splenius cervicis*).

Паверхневы слой: шырокая мышца спіны (*m. latissimus dorsi*), трапецападобная мышца (*m. trapezius*).

Рух тулава.

КРЫТЭРЫІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАЎ

Балы	Паказальнікі ацэнкі
1 (адзін)	Адмова адказваць, адсутнасць ведаў па вивучаемай дысцыпліне.
2 (два)	Фрагментарныя веды ў межах вивучаемай дысцыпліны. Частковая фіксацыя ў памяці студэнта асобных фактаў, з'яў і тэрмінаў вивучаемай дысцыпліны.
3 (тры)	Недастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарта; бессістэмнае аднаўленне студэнтам часткі праграмага матэрыялу.

	Ізаяванасць ведаў па асобных тэмах, тэрмінах, персаналіях, крыніцах.
4 (чатыры)	Дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарта. Недастаткова сістэмнае ўсведамленне студэнтам вывучаемай дысцыпліны, фрагментарнае аднаўленне тэрмінаў, частковыя веды будовы цела чалавека і спосабаў яго адлюстравання.
5 (пяць)	Сістэмнае усведамленне большай часткі праграмнага вучэбнага матэрыялу, веданне структуры коснай і мышачнай сістэме чалавека, наяўнасць навыкаў графічнага адлюстравання. Наяўнасць неістотных памылак.
6 (шэсць)	Сістэмнае ўсведамленне большай часткі праграмнага вучэбнага матэрыялу. Веданне асноўных анатамічных тэрмінаў, структуры коснай і мышачнай сістэмы чалавека. Упэўненае валоданне навыкамі графічнага адлюстравання фігуры чалавека. Наяўнасць неістотных памылак.
7 (сем)	Дастаткова поўныя веды па пытаннях вывучаемай дысцыпліны ў межах адукацыйнага стандарта. Разгорнутае апісанне і тлумачэнне аб'ектаў вывучэння, уменне аналізаваць і графічна адлюстроўваць будову цела чалавека, яго пластыку і рух. Сістэмныя веды па коснай і мышачнай сістэме чалавека. Наяўнасць адзінкавых неістотных памылак.
8 (восем)	Поўныя, трывалыя, глыбокія веды, свабоднае аперыраванне вучэбным матэрыялам дысцыпліны. Разгорнутае апісанне і тлумачэнне коснай і мышачнай сістэмы чалавека; уменне аналізаваць і графічна адлюстроўваць будову цела чалавека, яго пластыку і рух. Сістэмныя веды па ўсіх пытаннях дысцыпліны ў межах адукацыйнага стандарта. Высокі ўзровень выканання заданняў. Наяўнасць адзінкавых неістотных памылак.
9 (дзесяць)	Сістэматызаваныя, глыбокія веды па ўсіх пытаннях вывучаемай дысцыпліны. Усведамленне студэнтам ролі і месца пластанатоміі ў сістэме навучання. Раскрыццё сутнасці тэарэтычных пытанняў, уменне аналізаваць і графічна адлюстроўваць будову цела чалавека, яго пластыку і рух. Уменне свабодна аперыраваць асноўнымі анатамічнымі паняццямі, карыстацца навукова-метадычнай літаратурай па акрэсленых пытаннях. Высокі ўзровень выканання заданняў; дасканалыя веды па косна-мышачнай сістэме чалавека.
10 (дзесяць)	Глыбокае асэнсаванне ўзаемасувязі пластанатоміі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Разуменне студэнтам агульнатэарэтычных пытанняў. Уменне прымяняць свае веды ў кантэксце прафесійнай дзейнасці, аналізаваць з'явы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва з улікам набытых ведаў. Уменне аналізаваць і графічна адлюстроўваць будову цела чалавека, яго пластыку і рух. Уменне свабодна аперыраваць асноўнымі анатамічнымі паняццямі, карыстацца навукова-метадычнай літаратурай па акрэсленых пытаннях. Высокі

	ўзровень выканання заданняў; дасканалыя веды па косна-мышачнай сістэме чалавека.
--	--

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА ПА КУРСУ. АСНОЎНАЯ.

5. Гордеенко, В.Т. Рисунок головы и фигуры человека: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по направлениям "Искусство декоративно-прикладное", "Народное творчество", "Искусство изобразительное" / В. Т. Гордеенко. – Минск : Вышэйшая школа, 2017. – 144 с.

6. Лойко, Г.В. Практикум по пластической анатомии: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям "Живопись (по направлениям)", "Скульптура", "Графика", "Декоративно-прикладное искусство (по направлениям)", "Дизайн (по направлениям)", "Изобразительное искусство, черчение и народные художественные промыслы", "Народное творчество" / Г. В. Лойко. – Минск: Вышэйшая школа, 2022. - 166 с.: рис., табл.

7. Немцов, В.В. Кратковременный рисунок. набросок: учебно-методическое пособие для специальностей: 1-15 01 02 "Монументально-декоративное искусство (по направлениям)", 1-15 01 04 "Графика"; 1-15 01 03 "Скульптура"; 1-15 01 01 "Живопись (по направлениям)" / В. В. Немцов. – Минск: [Белорусская государственная академия искусств], 2018. – 167 с.: рис.

8. Приймова, М.Ю. Пластическая анатомия: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям "Живопись (по направлениям)", "Скульптура", "Графика", "Декоративно-прикладное искусство (по направлениям)", "Дизайн (по направлениям)", "Изобразительное искусство, черчение и народные художественные промыслы", "Народное творчество" / М. Ю. Приймова. – Минск: Вышэйшая школа, 2022. – 208 с., [10] л. цв. ил.

ЛІТАРАТУРА ПА КУРСУ. ДАДАТКОВАЯ.

9. Баммес, Годфрид. Пластическая анатомия и визуальное выражение Художественная пластическая анатомия / Годфрид Баммес. – СПб.: Дитон, 2012. – 240 с.
10. Бриджмен, Дж. Б. Человек как художественный образ. Полный курс анатомического рисования / Дж.Б.Бриджмен. // Пер. с англ. М.Авдониной. – М.: Эксмо, 2005. – 352с.
11. Клебер, Г. Полный курс рисунка обнажённой натуры для нач. и студ. худож. вузов / Г.Клебер. – М.: АСТ, Астрель, 2004 – 120с.
12. Ли, Н.Г. Основы учебного академического рисунка / Н.Г.Ли. – М.: ЭКСМО, 2019. – 480с., ил.
13. Роберто Ости Основы анатомии человека. Наглядное руководство для художников. – М.: КоЛибри,Ю 2020. – 304с.
14. Хейл, Р.Б. Изображение человеческой фигуры / Р.Б.Хейл. – Мн.: ПОПУРРИ, 2003. – 215с.
15. Хогарт, Б. Динамическая анатомия для художников / Б.Хогарт. – М.: АСТ, 2001. – 121с.
16. Шаура, Р.Ф. Малюнак у навучальным працэсе: дапам. для настаўнікаў / Р.Ф.Шаура. – Мн.: Беларусь, 2003. – 120 с.

Пералік рэкамендуемых сродкаў дыягностыкі.

- Падрыхтоўка, прагляд і аналіз анатамічных малюнкаў;
- выкананне і прагляд копіяў твораў мастакоў;
- выкананне, прагляд і аналіз замалёвак фігуры чалавека з натуры;
- выкананне тэставых заданняў па асобных тэмах;
- вуснае апытанне пад час правядзення практычных заняткаў.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Самастойная работа выконваецца па кожнай з прапанаваных тэм у выглядзе замалёвак, накідаў, малюнкаў. Тэматыка самастойнай работы з’яўляецца абавязковай, пры гэтым студэнт мае права абраць тэхніку і сродкі выканання.

Формы выканання самастойнай работы.

- малюнкі анатамічных табліц;
- замалёўкі асобных частак костнай і мышачнай сістэмы чалавека;
- накіды фігуры чалавека;
- малюнкі;
- распрацоўка візуальнай прэзентацыі.

Прыкладныя тэмы і заданні для самастойнай работы.

Тэма 1. Шкелет чалавека.

Заданне. Малюнкi анататамiчных таблiц костнай сiстэмы чалавека: чэрап; косцi верхняй канечнасцi; косцi ніжняй канечнасцi; шкелет тулава.

Тэма 2. Мышачная сiстэма чалавека.

Заданне. Малюнкi анататамiчных таблiц мышачнай сiстэмы чалавека: мышцы верхняй канечнасцi; мышцы ніжняй канечнасцi; мышцы тулава.

Тэма 3. Прапорцыi i рух цела чалавека.

Заданне. Накiды фiгуры чалавека ў руху.

Заданне. Копiя класiчнага малюнка.

ВУЧЭБНА-МЕДАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ

для спецыяльнасцi: 1-15 02 01 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва напрамку спецыяльнасцi 1-15 02 01-07 Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва (рэстаўрацыя твораў),

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзiн					
		Лекцыi	Практычныя заняцкi	Семинарскія заняцкi	Лабараторныя заняцкi	самастойная работа	усяго
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	1. Развiццё пластычнай анатомii як навукi	2	2			2	6
2.	2. Асноўныя анатамiчныя паняццi	2	2			2	6
3.	3. Прапорцыi i рух цела чалавека		22			4	26
4.	4. Косцi чэрапа		4			4	8
5.	5. Косцi верхняй канечнасцi		4			4	8

6.	6. Косці ніжняй канечнасці		4			4	8
7.	7. Шкелет тулава		4			4	8
8.	8. Мышцы галавы		4			4	8
9.	9. Мышцы верхняй канечнасці		4			4	8
10.	10. Мышцы ніжняй канечнасці		8			4	12
11.	11. Мышцы тулава		8			4	12
	Усяго	4	66			40	110

ВУЧЭБНА-МЕДАДЫЧНАЯ КАРТА ДЫСЦЫПЛІНЫ

1-18 01 01 Народная творчасць напрамку спецыяльнасці 1-18 01 01-04
Народная творчасць (народныя рамёствы)

Нумар раздзела,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Кіруемая самастойная	Усяго
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	1. Развіццё пластычнай анатоміі як навукі	2				2	2
2.	2. Асноўныя анатамічныя паняцці	2	2			2	6
3.	3. Прапорцыі і рух цела чалавека		6			12	18
4.	4. Косці чэрапа		2			4	6

5.	5. Косці верхньої кінцівки		2			4	6
6.	6. Косці нижньої кінцівки		2			4	6
7.	7. Скелет тулуба		2			4	6
8.	8. М'язи голови		2			4	6
9.	9. М'язи верхньої кінцівки		2			6	8
10.	10. М'язи нижньої кінцівки		2			6	8
11.	11. М'язи тулуба		2			6	8
	Усього		24			56	90